

Katsaus hevosalan yritystoimintaan

– raportti hevosyrittäjyys 2009 -kyselystä

Sirpa Pussinen & Terhi Thuneberg

Katsaus hevosalan yritystoimintaan

– raportti hevosyrittäjyys 2009 -kyselystä

Sirpa Pussinen & Terhi Thuneberg

Sirpa Pussinen & Terhi Thuneberg
Katsaus hevosalan yritystoimintaan
– raportti hevosityrittäjäyksen 2009 -kyselystä

ISBN 978-951-784-)- \$+ -*
ISSN 1795- (& (L
HAMKin Yljulkaisuja 1/2010

© Hämeen ammattikorkeakoulu ja kirjoittajat

JULKAISIJA – PUBLISHER

Hämeen ammattikorkeakoulu
PL 230
13101 HÄMEENLINNA
puh. (03) 6461
julkaisut@hamk.fi
www.hamk.fi/julkaisut

Ulkoasu ja taitto: HAMK Julkaisut

Hämeenlinna, tammikuu 2010

Sisällys

Johdanto	5
Monipuolinen hevosala	7
Hevosalan kokonaisuus	8
Hevosyrittäjyys 2009 -kyselyllä tietoa hevosalasta	10
Yrittäjänä hevosalalla.....	11
Hevosalan kehityssuuntia	11
Kysyntätilanne ja kannattavuusnäkömät	14
Hevosalan alueellisia erityispiirteitä	18
Hevosala toimintamuodoittain.....	21
Hevosten kasvatusta	21
Ratsastustunnit	25
Ravivalmennus	27
Karsinapaikkojen vuokraus ja hevosten hoitopalvelut	29
Oriasemat	31
Vaellusratsastus tai muu matkailupalveluihin liittyvä toiminta	31
Hevosyritysten ajankohtaisia asioita	33
Kannattavuus ja yrittäjien hyvinvointi	33
Hevosyritysten investoinnit	34
Hevosten hyvinvointi ja ympäristö	36
Yhteistyö ja ostopalvelut	36
Asiakassuhteet ja kysynnän lisääminen	38
Tiivistelmä	43
Lähteitä	45
LIITE 1. Järjestöt, yhdistykset ja kehittämishankkeet	47

Kuva: Menna Rantala

Johdanto

Hevosen rooli on muuttunut vuosikymmenten aikana maa- ja metsätalouden työjuhdata harrastuskaveriksi ja osaksi yritystoimintaa. Tänä päivänä hevoset tarjoavat vauhdikasta urheilua, liikuntaharrastuksen riemuja, elinkeinoja ja elämyksiä. Hevoset ovat niin lasten kuin aikuisten harrastus. Hevosala työllistää ja vaikuttaa moniin muihin toimialoihin ja sektoreihin.

Hevosen säilyminen arjessamme perustuu hevosen vetovoimaan. Hevosiin kohdistuva kiinnostus on ollut hevosurheilulle ja hevosalan yrityksille ole-massaolon elinehto. Kiinnostus hevoseen luo kestävän pohjan hevostalouden kehittämiseksi. Ainoastaan raha motiivina ja pelkkä bisnesajattelu eivät olisi tuoneet hevosalaa sille tasolle, jolla se nyt on.

Yritys- ja harrastustoiminnan kirjo on vahvuus, joka tuo omaleimaisen ja ainutlaatuisen piirteen hevosalalle. Mitä suurempi on hevostenomistajien ja hevosten parissa toimivien joukko, sitä enemmän säilyy hevosten käsittelytaitoja ja perinteitä.

Tässä raportissa esitellään Hevosyrittäjyys 2009 -kyselyn tulosten pohjalta hevosalaa, erityisesti sen yritystoimintaa ja kehityssuuntia. Katsaus sisältää tietoa hevosalan ajankohtaisista kysymyksistä ja on suunnattu hevos-alasta kiinnostuneille, sen parissa työskenteleville, harrastajille, päätösten-tekijöille, rahoittajille ja opiskelijoille.

Katsauksessa kuvatut johtopäätökset on tehty yhteistyössä alan parhaiden asiantuntijoiden kanssa. Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa hevos-alan katsausta ovat analysoineet Markku Saastamoinen (MTT Hevostalou-s), Pekka Soini (Suomen Hippos ry), Terttu Peltonen (Suomen Hippos ry), Suvi Louhelainen (Suomen Hippos ry), Kielo Kestinmäki (Suomen Ratsas-tajainliitto ry), Anne Laitinen (Hippolis ry), Auli Teppinen (ProAgria Uu-simaa), Maarit Hollmén (MTK ry) ja Jukka Korhonen (Hämeen ammatti-korkeakoulu). Projektin eri vaiheissa ovat lisäksi olleet mukana Hevosopis-

to Oy, Suomen Hevosomistajien Keskusliitto ry ja Suomen Ravivalmentajat ry. Kyselyn toteuttajana on ollut Suomen Gallup Elintarviketieto Oy.

Kiitämme lämpimästi kaikkia projektissa mukana olleita asiantuntijoita. Yhteistyö on voimavara, joka vie hevosalaa eteenpäin. Toivomme, että tämä katsaus osaltaan palvelee hevosalan kehittämistä ja sitä koskevaa päätöksentekoa niin alan sisällä kuin ulkopuolella.

Sirpa Pussinen ja Terhi Thuneberg
Hämeen ammattikorkeakoulu

Monipuolinen hevosala

Hevosharrastukseen liittyy lajiuskollisuutta: raviurheilu ja ratsastus ovat lajeina kulkeneet pitkälti omia polkujaan. Aikojen saatossa hevosten käytön monipuolisuus on johtanut siihen, että tänä päivänä hevosten parissa työskentelee ja harrastaa suuri määrä ihmisiä, joihin hevonen tavalla tai toisella vaikuttaa. Hevosalalla on vaikutus yhteiskuntaamme, sillä ala työllistää ja hevonen tuo hyvinvointia ihmisille. Kaikkiaan hevosala työllistää kokotai osa-aikaisesti yli 15 000 henkilöä. Hevosala vaikuttaa moniin toimialoihin kuten maatalouteen ja kaupan alaan.

Hevosala on muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana ja muuttuu yhä yritysmaisempään suuntaan. Hevosalalla on vaikutus maaseudun elinvoimaisuuteen. Hevosten rehut tulevat maataloilta, asui hevonen maaseudulla tai kaupungin lähellä, harrastus- tai yritysmautoisella tallilla. Suomalainen luonto ja maaseutu nähdään yhä useammin hyvinvointi-, virkistys- ja matkailupalveluiden tuottajana, johon hevonen kiinteästi kuuluu. Hevonen on vaikuttanut monen lapsen ja nuoren elämään, ja osa ihmisistä palaa harrastuksen pariin uudelleen aikuisiässä.

Hevosalan harrastajien ja yrittäjien joukko on kirjava. Toimintaa harjoitetaan niin pienessä kuin suuressa mittakaavassa, harrastuksena ja elinkeinona. Suomen Hippoksen mukaan Suomessa on yhteensä 75 000 hevosta, joista noin 27 000 (37 %) on lämminverisiä ravihevosia, 21 000 (28 %) suomenhevosia, 17 000 (22 %) ratsuhevosia ja 10 000 (13 %) poneja.

Hevosala ja yritystoiminta ovat kehitysvaiheessa, jossa kehittymistä tulee edelleen tukea. Vaikka hevosalalle on viime vuosina tullut uutta yritystoimintaa, samaan aikaan osa yrittäjistä poistuu tai vähentää toimintaansa. Pitkällä tähtäimellä tarvitaan uusia harrastajia, nuoria, jotka voivat olla tulevaisuuden yrittäjiä.

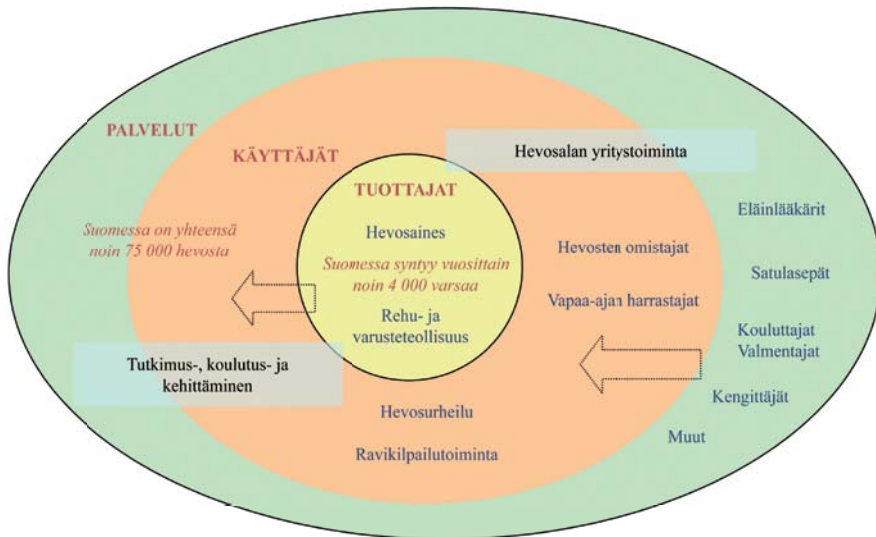

Hevosalan kokonaisuus

Kehittämistyötä tehtäessä yhtenä lähtökohtana on hahmottaa päätöksen-
teon ja toimenpiteiden vaikuttavuus koko hevosalalle. Hevosalaa kuvataan
usein hevosten lukumäärien perusteella tai toimintamuotojen, kuten ra-
viurheilun, kasvatusta tai ratsastustoiminnan kautta. Kattavampi tarkaste-
lutapa hevosalaan on esitetty oheisessa kuviossa 1 (mukaillen Eastwood,
Jensen & Jordon 2006), jossa kokonaisuutta on tarkasteltu kolmen kehän
kautta.

Kun kuviossa esitettyjä tekijöitä, tuottajia, käyttäjiä ja palveluita, peilataan
suomalaiseen hevostalouteen, ovat keskiössä Suomessa vuosittain syntyvät
4 200 varsaa ja niiden kasvattajat. Hevosia tuodaan myös ulkomailta: maa-
hantuotuja hevosia on vuosittain noin 2 000, joista noin 1 500 on ratsuja
tai poneja (Suomen Hippos ry, tilastot).

Kasvattajien tuottamat varsat koulutetaan hevosten omistajien ja harrasta-
jien käyttöön. Nämä 75 000 hevosta tarjoavat kilpailu-, elämys- ja vapaa-
ajanpalveluita hevostenomistajille, harrastajille ja satunnaisille kuluttajil-
le kuviossa esitetyllä toisella kehällä. Ulkokehällä hevosten omistajat ovat
asiakkaita, joiden hevosia kengittäjä kengittää, eläinlääkäri hoitaa tai val-
mentaja valmentaa. Hevosalan kokonaisuuden kannalta kaikkia tarvitaan
ja jokaisen sektorin hyvinvoinnilla on vaikutus toisiinsa. Hevosalan yri-
tystoimintaa sekä tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoimintaa, on jokai-
sella tasolla.

Kuvio 1. Hevosalan kokonaisuuteen kuuluvat niin tuottajat, käyttäjät kuin palvelujen tarjoajat. Hevosalan yritystoimintaa, tutkimusta, koulutusta ja kehittämistä on jokaisella kehällä.

Hevosten omistajien, harrastajien ja yrittäjien lukumäärien perusteella voidaan arvioida, että hevonen vaikuttaa jopa puolen miljoonan, joka kymmenennen suomalaisen, elämään tavalla tai toisella. Ratsastuksenharrastajia on Suomen Ratsastajainliiton mukaan 150 000. Suomen Hippoksen mukaan hevosten omistajia on 35 000. Raveissa on vuosittain yleisöä 800 000, mikä eri henkilöinä on noin 200 000 kävijää. Suomessa on yli 3 000 yritystoimintaa harjoittavaa tallia, mikä on noin viidesosa kaikista 16 000 tallista. Hevosalan yritysten lukumäärän arvioinnissa vaikeutena on se, ettei Suomessa ole kattavaa yritys- tai tallirekisteriä.

Hevosalan kokonaisuus rakentuu samoista tekijöistä missä tahansa maassa, vain volyymit vaihtelevat. Pohjoismaisen hevosalan erityispiirteenä on raviurheilun laajuus, kun taas muualla Euroopassa ratsastusurheilulla on pidemmät perinteet. Hevosalan työllistävyys ja vaikutus syrjäisten alueiden kehitykseen tunnustetaan, samoin haasteet koetaan samanlaisina eri puolilla Eurooppaa. Hevosalaa koskevia ajankohtaisia aiheita liittyy maankäyttöön, eläinten hyvinvointiin ja toiminnan kannattavuuteen. Koko Euroopan alueella on yhteensä kuusi miljoonaa hevosta, ja kun 3 – 10 hevosta työllistää osa- tai kokoaikaisesti yhden ihmisen, on kyseessä vaikuttava ja merkittävä toimiala (Liljestolpe 2009).

Verrattuna muuhun Eurooppaan on Suomessa tapahtunut myönteisiä asioita viime vuosien aikana erityisesti hevosalan yhteistyön tiivistymisen saralla. Hyvällä järjestöjen, tutkimus-, koulutus- ja neuvontaorganisaatioiden välisellä yhteistyöllä muureja on kaadettu hevosurheilun lajien ja hevosrotujen välillä. Tämä ei välttämättä ole käytäntö monissakaan maissa.

Kuva: Suomen Ratsastajainliiton kuvagalleria

Hevosityrittäjyys 2009 -kyselyllä tietoa hevosalasta

Suomen Hippos ry:n, Suomen Ratsastajainliitto ry:n ja MTK ry:n johdolla ovat hevosalan järjestöt, koulutus-, tutkimus- ja neuvontaorganisaatiot tiivistäneet yhteistyötä viime vuosien aikana. Tämä on monin tavoin edistänyt hevosalan kokonaisuuden näkemistä. Hyvä yhteistyö on ollut avainasemassa myös tämän raportin tuottamisessa. Kasvavalla hevosalla tarvitaan yritystoimintaa ja aluetaloutta koskevaa tutkimustietoa kehittämistyön ja viestinnän pohjaksi.

Tämän raportin tausta ulottuu vuoteen 2005, jolloin tehtiin Laurea-ammattikorkeakoulun toimeksiannosta ja Suomen Gallup Elintarviketieto Oy:n toteuttamana kysely 1 172 hevosenomistajalle. Tuloksista koottiin vuonna 2007 julkaistu Kasvava hevosala – hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa -julkaisu. Vuoden 2005 kyselyssä osoitetietojen lähteenä käytettiin Suomen Hippos ry:n hevosenomistajarekisteriä ja Suomen Ratsastajainliitto ry:n jäsentilien osoitetietoja. Otannan rajauksena olivat kolmen tai useamman hevosen omistajat. Lähtökohtina oli selvittää hevosalan yritystoiminnan tilaa, kiinnostusta yritystoiminnan aloittamiseen sekä investointikohteita.

Vuonna 2009 tehtiin osalle vastaajista jatkokysely, Hevosityrittäjyys-kysely. Laskusuhdanteen aikana haluttiin selvittää, millaisina yrittäjät kokevat kysyntä- ja kannattavuusnäkymät hevosallalla. Selvityksen kohderyhmäksi oli rajattu tallitoimintaa harjoittavat yrittäjät. Talliyrittäjien lisäksi hevosalan parissa työskentelee suuri joukko myös muita toiminnanharjoittajia kuten ratsastuksenopettajia, ratsuhevosten valmentajia, raviohjastajia ja kengittäjiä, jotka suoranaisesti eivät kuuluneet kyselyn kohderyhmään.

Kyselylomake lähetettiin kirjeitse, jonka jälkeen varsinainen kysely tehtiin puhelinhaastatteluna. Kysely tavoitti eri puolelta Suomea 432 vastaajaa, joista 295 harjoitti kyselyn tekemisen ajankohtana yritystoimintaa. Vastausmäärä kattaa noin kymmenen prosenttia koko maan talliyritystoiminnan harjoittajista. Osalla vastaajista toiminnan laajuus, kuten vastausmäärä ja liikevaihto, olivat mittavia, jolloin vastauksilla oli keskiarvoa muuttava vaikutus. Tästä johtuen vastauksia on tarkasteltu keskiarvojen lisäksi mediaaniarvojen (Md) avulla, mikä tarkoittaa tarkasteltavan muuttujan mukaan suuruusjärjestetyn joukon keskimmäisen havainnon arvoa.

Selvitys tehtiin osana Hämeen ammattikorkeakoulun Metropolimaaseutukonseptin kehittäminen -hanketta opetusministeriön osarahoituksella. Kyselyn toteutti Suomen Gallup Elintarviketieto Oy.

Yrittäjänä hevosalalla

Hevosala on kasvanut 1990- ja 2000-luvuilla. Hevosmäärä on 75 000 ja kasvanut noin tuhannella hevosella vuosittain. Vuonna 1980 hevosmäärä oli alhaisimmillaan 31 000 hevosta. Hevosalan kasvu ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Hevosalan yrityksillä on laajentamissuunnitelmia, mutta samaan aikaan tapahtuu toiminnan lopettamista ja vähentämistä. Työtä uusien harrastajien ja yrittäjien tavoittamiseksi on tehtävä koko ajan.

Hevosalan kehityssuuntia

Kyselyyn vastanneiden pääasiallisina toimintamuotoina olivat hevoskasvatus (35 %), ratsastustunnit (21 %) ja ravivalmennus (19 %). Yleisesti ottaen hevosalan kehityssuunta näyttää myönteiseltä, sillä kolme neljännestä vastasi toimintansa laajenevan tai säilyvän ennallaan. Aluetarkastelussa on kuvattu vastaajien toimintamuodot sekä laajentamis- ja vähentämisaikeet.

Vastaajista viidennes aikoi laajentaa toimintaansa vuoteen 2014 mennessä. Useimmiten toiminnan laajentamisen taustalla oli yrityksen strateginen valinta. Kyselyn perusteella laajentavat yritykset olivat usein jo valmiiksi melko suuria talliyksiköitä. Yrityksillä oli vastaushetkellä keskimäärin 19 hevos- tai ponipaikkaa, jonka luvun he arvioivat kehittyvän vuoteen 2014 mennessä 24 hevos- tai ponipaikkaan. Myös liikevaihto ja työntekijöiden määrä olivat suurempia kuin hevosyrityksissä yleensä. Laajentavilla yrityksillä oli tehtyjä investointeja sekä investointisuunnitelmia enemmän kuin keskimäärin muilla vastaajilla. Laajentajat uskoivat myönteisiin kannattavuusnäkyymiin, sillä lähes kaikki (94 %) arvioivat kannattavuuden yltävän vähintään tyydyttävälle tasolle lähivuosien aikana, kun koko vastaajakunnasta oli sitä mieltä 70 prosenttia.

Laajentamissuunnitelmien osalta hevosalan kasvu on viime vuosien aikana edennyt verraten maltillisena ja tasaisena. Vuonna 2005 vastaajista 39 prosentilla oli laajentamissuunnitelmia, kun taas vuonna 2009 vastaava luku

oli 19 prosenttia. On todennäköistä, että 2000-luvulla yritystoimintansa perustaneet yritykset ovat vakiinnuttaneet toimintaansa. Laajentamiskeista on saatettu luopua panostettaessa toisella tavalla nykyiseen toimintaansa tai on voitu jäädä odottamaan parempia taloudellisia aikoja.

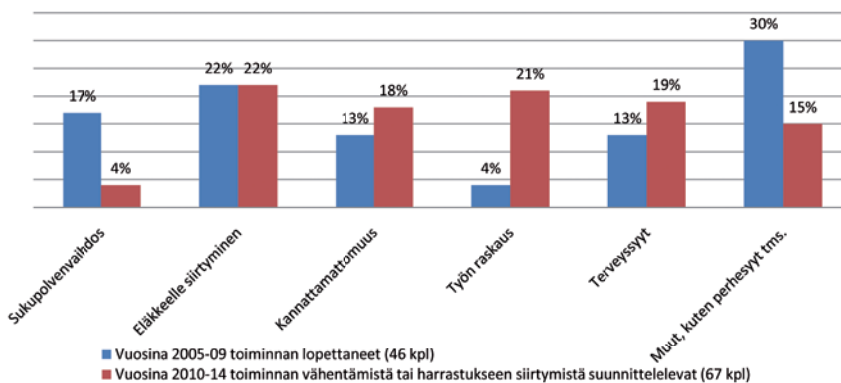
Hevosalan kasvua lieventää tallitoiminnan vähentämis- tai lopettamiskeet ja suunnitelmat siirtyä yritystoiminnasta harrastukseen. Toiminnan vähentämistä harkitsi 17 prosenttia vastaajista. Yleisimpiä syitä vähentämiseen olivat työn raskaus ja terveyssyyt, eläkkeelle siirtyminen ja sukupolvenvaihdokset. Muita syitä olivat toiminnan kannattamattomuus ja satunnaiset syyt kuten perhesyyt (kuvio 2). Vuonna 2005 tehty olettaus siitä, että joka kymmenes lopettaa toimintansa 2000-luvun jälkipuoliskolla, on pitänyt paikkansa. Vuosien 2005 – 2009 aikana toimintansa oli lopettanut 13 prosenttia (46 kappaletta) kyselyyn vastanneista, joilla oli vuonna 2005 ollut yritystoimintaa. Lopettamissyiksi mainittiin yleisimmin eläkkeelle siirtyminen, sukupolvenvaihdos tai muut kuten perhesyyt.

Vuoteen 2014 mennessä hevosityrityksistä viisi prosenttia suunnittelee toiminnan lopettamista ja kuusi prosenttia harrastukseen siirtymistä. Näin ollen joka kymmenes (11 %) suunnittelee siirtymistä pois yritystoiminnan harjoittamisesta. Lopettamista suunnittelevista hevosityrityksistä 80 prosenttia ei ollut investoinut merkittävästi vuoden 2005 jälkeen eikä myöskään pitänyt palkattua työvoimaa yrityksessään. Toiminnan lopettavat tallit ovat kooltaan melko pieniä. Liikevaihto oli keskimäärin 10 000 euroa, suurimmillaankin vain 25 000 euroa.

Kuva: Sirpa Pussinen

Mikäli hevosalan yrityksistä toiminnan lopettaa arviolta 1–2 prosenttia joka vuosi, on tämä huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi maataloudessa, joka elää voimakkaassa rakennemuutoksessa. Tutkimusten (Pyykkönen & Lehtonen 2006) mukaan vuosittain maatiloista keskimäärin 3,5 prosenttia on lopettanut toimintansa ja lähivuosien aikana lopettajia on jopa enemmän. Hevostoiminnan jatkuvuutta lisää, että vaikka yrittäjä lopettaa toimintansa, voi tallin toiminta jatkua sukupolvenvaihdon tai yrityskauppojen jälkeen. Harrastusmuotoisenakin harjoitettava tallitoiminta on merkittävää hevosalan jatkuvuuden kannalta.

Kuvio 2. Vuoden 2005 jälkeen lopettaneiden ja vuoteen 2014 mennessä toimintaa vähentävien syytä toiminnan muutokseen olivat useimmiten työn raskaus ja terveysyyt sekä ikääntyminen.

Uutta yritystoimintaa syntyy

Kyselyyn vastanneista yhdeksän prosenttia oli aloittanut yritystoimintansa vuosien 2005–2009 aikana. Tämä on vähemmän, mitä vuonna 2005 enustettiin perustettavien yritysten lukumääräksi, jolloin vastaajista oli aikeissa kymmenen prosenttia todennäköisesti ja 17 prosenttia mahdollisesti aloittaa yritystoimintaa vuoteen 2010 mennessä. Viime vuosien heikentynyt taloustilanne on siirtänyt yritystoiminnan aloittamisinnokkuutta kuitenkin millä tahansa toimialalla.

Aiemmin on arvioitu, että 2000-luvulla syntyisi vuosittain 100–200 uutta yritystä. Tämä arvio ei vuoden 2005 jälkeen ole täysin toteutunut, muttei välttämättä ole kovin väärässä tulevien vuosien aikana, kun taloustilanne muuttuu parempaan. Perusteluina tälle ovat, että hevosalaan kohdistuu kysyntää ja todennäköisesti osa yritystoimintaa suunnitelleista on vain siirtänyt aloittamisen ajankohtaa.

Hevosalan kasvusuuntaa kuvaavat myös hevosalan järjestöjen tilastot. Suomen Ratsastajainliiton jäsentallien määrä on tasaisesti kasvanut viime vuo-

sien aikana: vuodesta 2004 vuoteen 2008 määrä on kasvanut yhteensä 64 tallilla. Suomessa toimi vuonna 2008 211 ratsastuskoulua, 49 harrastetallia ja 10 yksityistallia, jotka ovat Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä ja valvomia. Suomen Hippoksen tilastojen mukaan ammattilaisenssin omaavia ravivalmentajien lukumäärä on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin viidellä uudella ammattilaisenssillä vuosittain ollen vuonna 2009 yhteensä 164.

Erilaistaminen ja oman liiketoiminnan suunnittelu ovat tulevaisuuden suuntia, mutta hevosalan peruspohja muodostuu jatkossakin kasvatuksesta, ravi- ja ratsastustoiminnasta. Toimintamuotojen sisällä voi erikoistua ja keskittyä tiettyyn tuotteeseen tai palveluun. Vaikka kysyntää kohdistuu esimerkiksi matkailupalveluihin, on tällä sektorilla yrityksiä määrällisesti vähemmän. Tyypillistä on, että yritystoiminnan kokonaisuus muodostuu useammasta kuin yhdestä toimintamuodosta. Kyselyyn vuonna 2005 vastanneista vain seitsemällä prosentilla oli yksi pääasiallinen toimintamuoto, kun taas vuonna 2009 vastaajista 13 prosenttia harjoitti vain yhtä toimintamuotoa.

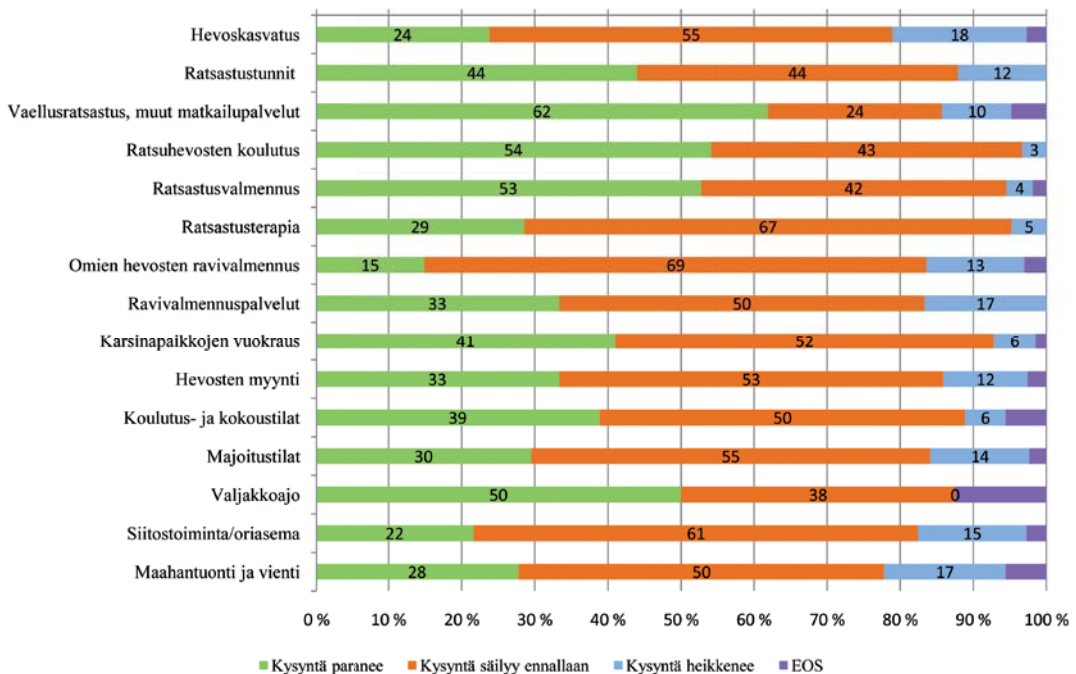
Kaiken kaikkiaan hevosalan yritystoiminnan kehityssuunta näyttää myönteiseltä. Vaikka hevosalan kasvu on heikkona taloustilanteen aikana hidastunut, se ei tyystin ole pysähtynyt, kuten monilla muilla toimialoilla. Osana kasvua on, että nykyisillä yrittäjillä on edelleen laajentamis- ja investointiaikeita.

Kysyntätilanne ja kannattavuusnäkymät

Hevosihmiset tunnetaan positiivisuudesta ja sinnikkyydestä, urheilumesteykseen ja oman toiminnan menestymiseen uskotaan poikkeuksetta. Tyytyväisyys omaan toimintaan heijastui kyselyssä kysyntätilanteen arvioinnissa (kuvio 3). Vastaajat uskoivat yleisesti ottaen enemmän kysynnän parantumiseen kuin heikentymiseen. Toki alueellisia ja paikallisia eroja voi olla alueen yritysten kilpailutilanteesta riippuen. Hevosalaan kohdistuu suhdanneherkkyyttä, sillä taloustilanne vaikuttaa ravi- ja ratsastustahtumien yleisön määrään, ravipelien rahavirtoihin ja yritysten asiakkaiden lukumäärään. Toisaalta hevosharrastajat ovat uskollisia kuluttajia, jolloin hevosharrastuksesta ei ensimmäisenä tingitä.

Kyselyssä selvitettiin millaisina vastaajat kokevat kysyntätilanteen eri toimintamuodoissa lähitulevaisuudessa. Vastaaja on voinut arvioida tilannetta sekä päätoiminnassaan että muissa harjoittamissaan toiminnoissa. Eniten oli kasvatustoiminnan (223), omien hevosten ravivalmennuksen (134), karsinapaikkojen vuokrauksen (139) ja ratsastustuntien (91) kysynnän arvioijia. Kysyntätilanteen ja kannattavuusnäkömien arvioinnissa näkyy yhteys, sillä suurin osa vastaajaryhmistä, jotka uskovat kysynnän kasvuun, kokevat myös kannattavuusnäkömien kehittyvän.

Kuvio 3. Kysyntätilanteen arviointia, kun kysymyksenä oli, millaisena koette omissa toiminnassanne kysyntätilanteen lähitulevaisuudessa. Vastaja on voinut arvioida tilannetta sekä päätoiminnassaan että muissa harjoittamissaan toiminnoissa.

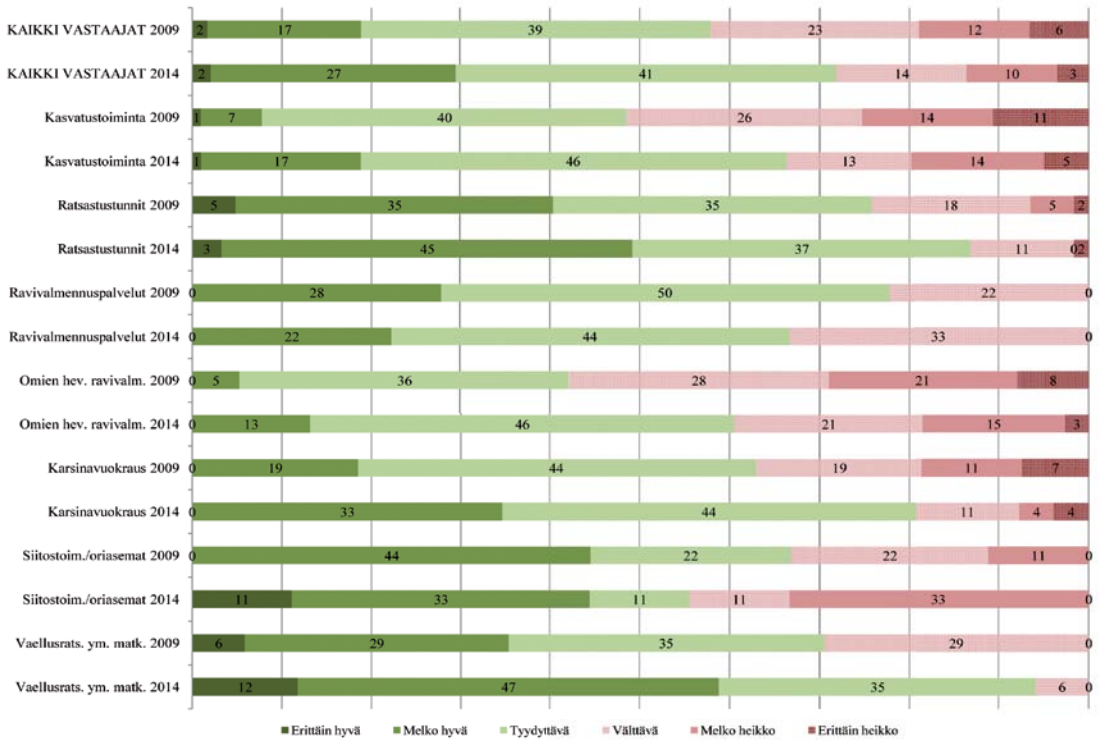
Suurin osa koki kannattavuusnäkymät vähintään tyydyttäväksi

Hevosalan yritystoiminnan kannattavuutta on toistaiseksi tutkittu melko vähän ja kannattavuuden seurantaan tarvitaankin pitkän tähtäimen seuranta. Tässä kyselyssä yrittäjien vastaukset kannattavuusnäkymistä pohjautuivat täysin vastaajien omaan arvioon kuusiportaisella asteikolla erittäin hyvä–heikko. Kyselyssä ei ollut kannattavuuden arviointiin annettu kriteereitä tai numeerisia arvoja. On todennäköistä, että hevosyrittäjät voivat kokea kohtalaisen kannattavuuden mittarina sen, että tulee toimeen ja saa tehdä sitä työtä, mitä haluaa. Monelle hevosten parissa työskentely on elämäntapa, vuosien haave ja unelmien täyttymys.

Yleisesti ottaen kannattavuusnäkymät koettiin melko myönteisinä (kuvio 4). Vastausten perusteella näytti, ettei taloustilanne ainakaan kyselyn ajankohtana ollut vienyt uskoa tulevaisuuteen. Kaikkiaan 70 prosenttia vastaajista uskoi kannattavuuden olevan vähintään tyydyttävällä tasolla seuraavan viiden vuoden aikana, kun lähes kolmasosa (29 %) arvioi oman toiminnan kannattavuuden kehittyvän erittäin tai melko hyväksi. Erityisesti rat-

sastustuntien, karsinapaikkojen sekä vaellusratsastuksen ja muun matkailutoiminnan kannattavuusnäkymät koettiin parantuvan lähitulevaisuudessa. Sitä vastoin ravivalmennuspalveluissa ja oriasema- ja siitostoiminnassa näkymät koettiin jonkin verran heikkeneviksi.

Kuvio 4. Hevosalan yrittäjien kannattavuusnäkymiä toimintamuodoittain, vastaajien pääasiallisen toiminnan mukaan jaoteltuna. Kysymyksenä oli, millaisena koette yrityksenne kannattavuusnäkymät nyt ja lähivuosien aikana.

Tarkastelussa hevosityritysten liikevaihto

Yhtenä liiketoiminnan kehittymisen mittarina voidaan pitää liikevaihtoa. Sen perusteella ei kuitenkaan voi tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä hevosityrittäjyyden laajuudesta tai merkittävydestä, sillä vaihtelu on suurta toimintamuodosta toiseen. Kyselyn vastaajajoukossa oli sekä sivutoimisia että päätoimisia tallinpitäjiä.

Kyselyn mukaan yritystallien liikevaihtojen erot ovat suuria. Esimerkiksi kasvatustalleilla keskimääräinen liikevaihto eläinpaikkaa kohden oli

Kuva: Menna Rantala

2 000 euron (alv 0) luokkaa, kun taas ratsastus- ja ravivalmennusyrityksissä 4 000 – 5 000 euroa (alv 0). Suurimmilla talleilla liikevaihto voi olla jopa 10 000 euroa eläinpaikkaa kohti vuodessa. Keskimääräiset eläinpaikkakohtaiset liikevaihdot ovat samansuuntaisia kuin Euroopassa yleensä. Equus 2009 -konferenssissa (www.equus2009.eu) esiteltiin eurooppalaisista hevostaloutta käsitelleen tutkimuksen (Liljestolpe 2009) tuloksena, että liikevaihto oli vuosittain hevosta kohden 5 000 – 12 000 euroa.

Liikevaihdon kehittymisen perusteella voi todeta, että varsinkin alkuvaiheessa toimintaa harjoitetaan sivutoimisesti muun toiminnan, palkkatyön tai maatalouden, ohessa. Hevostoiminta voi olla näin myös merkittävä sivuelinkeino. Kyselyn mukaan talleilla, joissa eläinpaikkoja oli kymmenen tai enemmän, oli liikevaihdon keskiarvo 98 000 euroa (Md 50 000) vuodessa. Kymmenellä prosentilla näistä liikevaihto ylitti 220 000 euroa. Vastauksista ilmeni, että maatilatalouden tuloverolain mukaan toimivien yrittäjien keskimääräinen liikevaihto (43 000 euroa) oli selkeästi pienempi verrattuna elinkeinoverotuksen piirissä olevien liikevaihtoon (145 000 euroa). Verrattuna maatalouteen liikevaihdoltaan noin 100 000 euron hevosityritys vastaa suurehkoa viljatilaa tai keskikokoista karjatilaa.

Verrattuna vuoteen 2005 palveluja tarjoavissa hevosityrityksissä keskimääräinen liikevaihto oli kasvanut. Yhtenä selityksenä kasvulle voi olla, että olemassa olevat yritykset ovat kehittäneet toimintaansa ja toiminta on vaikiintunut halutulle tasolle.

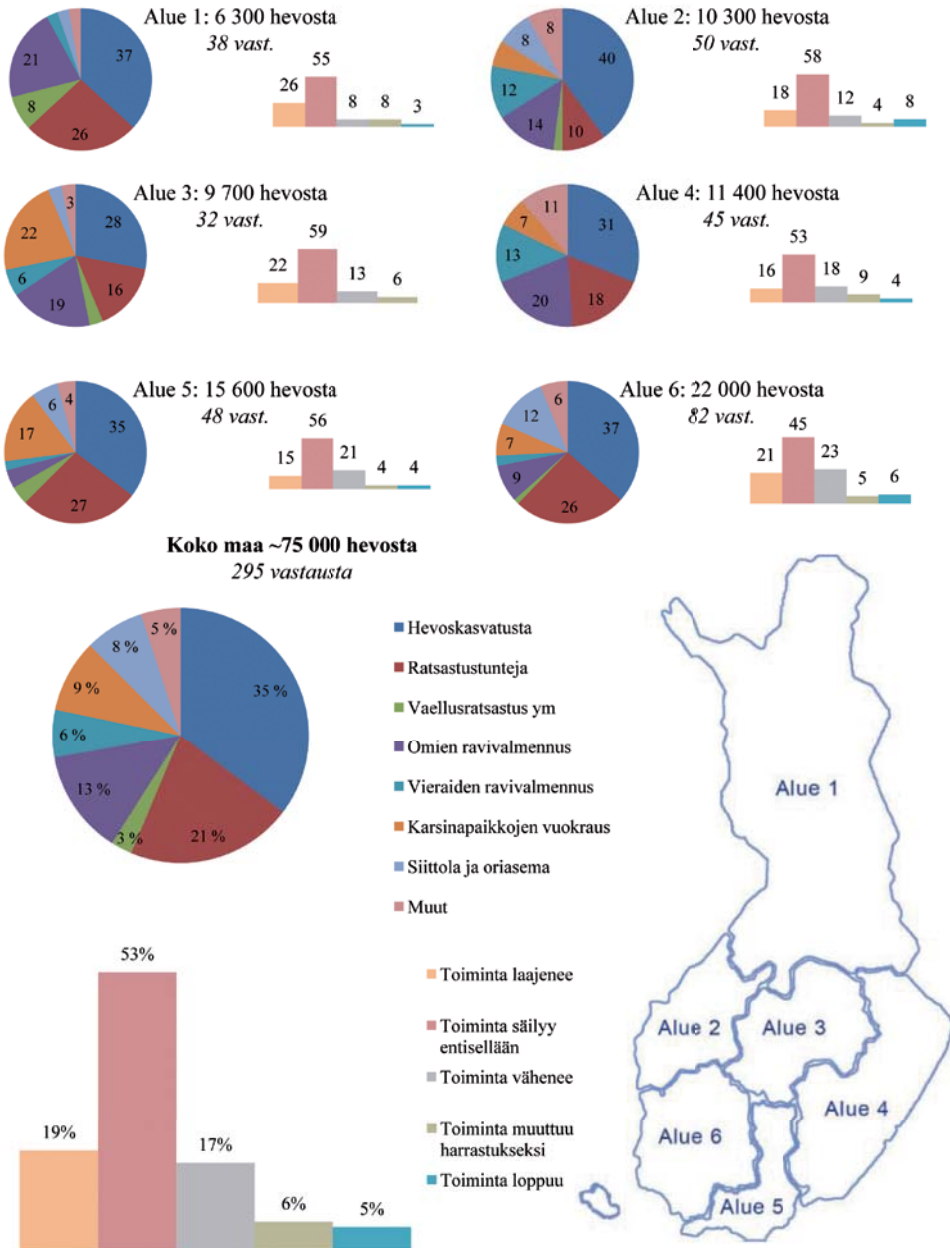
Liikevaihdon kehittymistä kartoitettiin myös Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) teettämässä kansallisessa hevosmatkailututkimuksessa (2009).

Selvityksen mukaan suurin osa (76 %) vastaajista koki hevosmatkailun joko erittäin tai melko kannattavaksi liiketoiminnaksi. Noin puolet arvioi hevosmatkailun liikevaihdon edelleen kasvavan ja puolet arvioi liikevaihdon pysyvän ennallaan seuraavien kahden vuoden aikana.

Hevosalan alueellisia erityispiirteitä

Hevosalan yritystoimintaa harjoitetaan koko maassa eri toimintamuodoissaan. Karkeasti jaoteltuna voi todeta, että eteläisessä Suomessa on painotus ratsastustoimintaan ja karsinapaikkojen vuokraukseen, kun taas Keski-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjanmaa ovat vahvaa ravi- ja kasvatustoiminnan aluetta. Pohjois-Suomessa vaellusratsastus- ja muuta matkailutoimintaa on enemmän kuin muualla Suomessa. Kyselyn mukaan laajentamissuunnitelmia oli keskiarvoa enemmän Pohjois-Suomessa, kun taas toimintaansa vähentäviä oli suhteessa enemmän Länsi- ja Etelä-Suomessa.

Kuviossa 5 on hevosalan kuvausta sekä laajentamis- ja vähentämisaikaita alueittain. Aluejaottelussa on yhdistetty 2–3 hevosjalostusliiton aluetta siten, että Suomi on jaettu kuuteen alueeseen. Hevosjalostusliittoalueiden vastausten yhdistämistä on käytetty, jotta vastausten määrä olisi tulosten tarkastelun kannalta riittävän suuri. Tulokset ovat suuntaa-antavia, sillä osalla alueista vastausmäärä on ollut melko vähän.

Kuvio 5.

Hevosalan alueellisia erityispiirteitä. Ympyrässä on kuvattu toimintamuodot ja pylväissä laajentamis- ja vähentämisaikkeitä Hevosyrittäjyys-kyselyn mukaan. Luvut ovat prosenttia (%) vastaajista. Hevosien lukumäärän lähteenä Suomen Hippos ry / hevosjalostusliittojen kehittämisestä koskeva raportti.

Kuva: Suomen Hippoksen kuvagalleria / Irina Keinänen

Hevosala toimintamuodoittain

Hevosalan yritystoiminta on erilaista eri toimintamuodoissa ja yhtä profiilia hevosityrittäjistä on vaikea muodostaa. Yhteinen nimittäjä on hevonen, mutta toiminta on erilaista hevoskasvatuksessa, ravivalmennuksessa, ratsastustuntien tarjonnassa, siittolatoiminnassa ja karsinapaikkojen vuokrauspalveluissa.

Hevosten kasvatust

Hevosten kasvatust oli yleisin tallitoiminnan muoto ja hevostalouden ydin, mistä johtuen kasvatustoimintaa on tässä yhteydessä tarkasteltu hieman tarkemmin kuin muita toiminnan muotoja. Kyselyyn vastasi 104 vastaajaa, joiden pääasiallinen toiminta oli hevoskasvatust. Lisäksi useat vastaajat harjoittivat hevoskasvatust muun toiminnan ohessa, niin ravi- kuin ratsastustalleilla. Kyselyyn vastanneiden omistuksessa olevien hevosten rotujakauma noudatteli hyvin valtakunnallista Suomen Hippoksen tilastotietoa jakaumaa, jossa suomenhevosia on 28 %, lämminverisiä ravureita 37 %, ratsuja 22 % ja poneja 13 %.

Kasvatustoimintaa harjoitetaan sekä isossa että pienessä mittakaavassa, muutamien siitoshevosten talleista aina useiden kymmenien hevosten yksiköihin. Liikevaihto vaihteli tuhansista euroista 200 – 300 000 euroon saakka. Hevoskasvatustallien pienimuotoisuutta kuvaa liikevaihto, joka oli keskimäärin 30 000 euroa. Kahdella kolmesta vastaajasta liikevaihto jäi tämän alle. Kasvatustoiminta on tyypillisimmin maatalouden ohessa harjoitettavaa, sillä vastaajista valtaosa (88 %) kuului maatilatalouden tuloverolain (MVL) piiriin. Enemmistö kasvattajista on yhden tai kahden siitostaman omistaja – suuret kasvatusyksiköt ovat harvassa.

Kasvatustoiminta poikkeaa muista toimintamuodoista siinä suhteessa, että vuosittaiset myyntitulot tai hevosen menestys eivät ole samanlaisia vuosien välillä, vaan huippuyksilö voi kartuttaa harrastajan tai yrittäjän ansiotietä vuosien päästä.

Kotimainen hevostkasvatus

Hevoskantamme vuotuinen poistuma on noin kuusi prosenttia, mikä hevosten lukumääränä tarkoittaa 4 000 hevosen lopettamista vuosittain. Kun tarkastellaan hevosmäärän kehitystä kymmenen vuotta taaksepäin, on hevosmäärämme lisääntynyt reilulla tuhannella hevosella joka vuosi. Samaan aikaan kotimainen kasvatus on tuottanut nelisentuhatta varsaa vuodessa. Kärjistäen voisi ajatella, että hevosmäärän kasvu on kokonaan tuonin varassa.

Suomenhevosten määrä on sinnitellyt suhteellisen tasaisena eikä ole muuttunut kovin paljon kymmenessä vuodessa. Lämminveristen ravihevosten määrä on kasvanut muutaman sadan hevosen vuosivauhtia. Eniten on kasvanut ratsujen ja ponien lukumäärä, kumpikin ryhmä sadoilla yksilöillä vuodessa. Tuonti on viime vuosien aikana käsittänyt noin 2 000 hevosta, joista selkeä enemmistö ratsuja (~55 %) ja poneja (~20 %). Kyselyn perusteella on havaittavissa kasvavaa kiinnostusta vierasperäisiä rotuja kohtaan, joiden määrä saattaa tulevaisuudessa nousta.

Kasvatustoiminnan laajentajat ja vähentäjät

Hevosten kasvatusta harjoittavien vastaajien keski-ikä on korkeahko, 52 vuotta. Alle 35-vuotiaita oli vain marginaalinen osuus. Yrittäjien ikääntyminen näkyy myös investointien vähydessä, sillä vain kolmasosa oli investoinut toiminnan olosuhteisiin, kuten talli- tai ulkoilualueisiin, yli 5 000 eurolla viimeisen viiden vuoden aikana. Toisaalta kasvatustoiminta ei vaa di samanlaista infrastruktuuria verrattuna esimerkiksi ratsastustuntitoimintaan. Lähivuosien investointisuunnitelmat viittaavat vakiintuneeseen tilaan, sillä kasvattajista puolet (52 %) aikoo tehdä investointeja, kun vastaava luku muissa toimintamuodoissa on 64 prosenttia.

Myönteistä kuitenkin on, että kasvatustoiminnan pariin on tullut uusia yrittäjiä ja kasvatustoimintaa harjoittavista viidesosalla (19 %) oli laajentamisaikeita. Enemmistö hevostkasvattajista oli pitkän linjan kasvattajia, sillä keskimäärin toiminta on aloitettu 1990-luvun alkupuolella. Toiminnan aloittaneiden ikärakenne jakautuu melko tasaisesti 30–50-vuotiaisiin (46 %) ja yli 50-vuotiaisiin (53 %). Kasvatustoiminnasta kerätään kokemusta ennen yritystoiminnan käynnistämistä.

Kasvatustoimintaansa laajentavilla oli omistuksessaan eniten suomenhevosratsuja, puoliveriratsuja, poneja ja muita rotuja. Sen sijaan ne, jotka ilmoittavat vähentävänsä tai lopettavansa toimintansa, omistivat eniten suomenhevos- ja lämminveriravureita. Kotimaiselle kasvatukselle näyttää olevan erityisesti jalansijaa ratsujen ja ponien kohdalla, varsinkin kun tiedetään tuonin olevan näiden rotujen kohdalla moninkertaista nykyiseen kotimaiseen kasvatukseen verrattuna. Laadukkaasta kotimaisesta ravihevosten ja ratsuhevosten kasvatuksesta on huolehditava.

Hevoskasvatustalleilla hevos- ja ponipaikkojen lukumäärä tulee lähitulevaisuudessa säilymään melko tasaisena. Kyselyn vastausten perusteella hevos- ja ponipaikkojen yhteismäärä voi jopa laskea toimintaa vähentävien ja lopettavien takia, mutta keskimääräinen hevospaikkamäärä pysyy lähes ennallaan. Kasvatustoimintaa harjoittavilla yrittäjillä on tallissaan keskimäärin 12 hevos- tai ponipaikkaa.

Tulevaisuuden kuvia

Hevoskasvatuksen vahvuutena on, että sitä harjoitetaan suurimmalla osalla yritystalleista muun toiminnan ohessa. Tämä lieventää syntyvien varsojen kokonaismäärän vähenemistä. Vaikka haasteina ovat kasvattajien ikääntyminen, toiminnan kannattavuus ja jatkuvuus, on myönteistä, että hevoskasvatukseen pariin on tullut uusia yrittäjiä viime vuosien aikana ja osalla on laajentamisaikkeitä.

Huolenaiheen kasvatustoiminnan tulevaisuudesta aiheuttaa se, että toimintaa vähentäviä ja lopettavia on suhteellisesti eniten hevosten kasvattajissa (34 %) ja omien hevosten ravivalmennusta harjoittavissa (41 %). Hevoskasvatus oli ainoa toimintamuoto, jossa toiminnan vähentämisen syyksi mainittiin sukupolvenvaihdos. Tämä herättää kysymyksen siitä, onko kasvatustoiminnalle erityisen vaikeaa löytää jatkajaa, joka olisi kiinnostunut säilyttämään kasvatustoimintaa maatilalla.

Tuotannon vastaamisella kysyntään voidaan kehittää markkinoiden toimivuutta, tavoittaa uusia hevosenomistajia ja vastata asiakkaiden tarpeisiin. Erilaisilla asiakkailta on erilaisia tarpeita: ravihevosen omistaja haluaa mahdollisimman hyvän urheiluhevosen, kun taas harrastaja kaipaa rehtiä harrastuskaveria.

Kuva: Suomen Hippoksen kuvagalleria / Jukka Niskanen

Case

Hevoskasvatuksen hienoutena vastasyntynyt varsa

Hannu ja Riitta Nylund ovat osaajat ”New Grove” hevosten takaa. Nylundit ovat aloittaneet maanviljelyksen 1980-luvulla ja New Grove hevosten kasvatuksen 1990-luvun alussa. New Grove ravurikasvatit ovat juosseet omistajilleen jo 600 000 euroa ja menestystä on niitetty ikäluokkalähdöistä lähtien. Nylundeilla on syntynyt kilpailukäisiksi ehtineitä ravureita 28 ja vuonna 2002 he olivat sijalla kahdeksan kasvattajina Suomessa. Tallilla harjoitetaan myös pienimuotoisesti ratsukasvatusta, ratsuvarsoja on syntynyt kaiken kaikkiaan neljä. Ratsukasvatuksen puolella kouluhevonen N.G. Cherokee on omistaja-ratsastajansa Minna Kauppinen kera tehnyt huippukausia ja sijoittuu kokonaisuudessaan maamme parhaimmiston vaativissa luokissa.

Karsinapaikkoja Maskussa sijaitsevassa tallissa on kymmenelle hevoselle. Kaikki tallin asukkaat ovat Nylundien omistamia. Hevostila työllistää vakituisesti kotiväen eli kaksi henkeä. Nylundit kuuluvat kunnallisen lomituspalvelun piiriin, joten lomapäivinä työt tekee lomittaja. Hevostila tuottaa myös säilöheinää.

Lähtitulevaisuuden suunnitelmina on keskittyä erityisesti palveluiden kehittämiseen. Investoinnit tulevat liittymään myös hevosiin. Kysyntää riittää Nylundin sanojen mukaan mukavasti, mutta laajentamiseen ei nähdä ainakaan hevospuolella vielä tarvetta. Kokemuksena on, että hevosalalla heikko taloustilanne vaikuttaa viiveellä. Taantuma kenties näkyy lähivuosien aikana enemmän kuin ehkä juuri nyt, talvella 2009.

Asiantuntemus ja varsinkin kokemus ovat Riitta Nylundin mielestä tärkeintä ja parasta mitä ihminen voi eläimelle antaa. Kaikkia näitä asioita ei kuitenkaan opita kirjoista. Kokemus vuosien varrella opettaa parhaiten – joskaan kukaan ei täysin viisaaksi tule, nöyremmäksi kylläkin. Hevosalan yritystoimintaa suunnitteleville suosituksena on, että kannattaa tehdä yhteistyötä jo toimintaa harjoittavien kanssa. Tallinpitäjien kokemuksia ja asiantuntemusta kannattaa hyödyntää, jotta parannettaisiin eläinten sekä niiden parissa työskentelevien ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia.

Parhaina puolina yrittäjyydessä ja työilon tuojana Nylund pitää asiakastyytyväisyyttä ja positiivista palautetta. ”On hienoa tavata samanhenkisiä ihmisiä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Hevonen yhdistää kaikkia lajin piirissä olevia, niin ammattilaisia kuin harrastajia”, Riitta Nylund kertoo. ”Hevoskasvatus antaa paljon hienoja kokemuksia monella saralla. Erylisesti sydäntä lämmittää se hetki, kun vastasyntynyt varsa tulee ihmisen luo ensimmäistä kertaa haistelemaan ja koskemaan. Siinä hetkessä on sanoinkuvaamaton sisältö”.

www.newgrove-ng.com

Haastattelu: Salla Klossner, Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija

Ratsastustunnit

Kyselyyn vastasi 62 vastaajaa, joiden pääasiallinen toiminnan muoto oli ratsastustunnit. Vastausten mukaan keskivertoratsastustalliyrittäjä oli iältään 44-vuotias, joka on harjoittanut yritystoimintaa vuodesta 1995 saakka. Vastaajista noin kolmasosa oli aloittanut toimintansa 2000-luvulla, joten uusia yrityksiä on syntynyt viime vuosien aikana.

Yritystalleilla oli keskimäärin 26 hevos- tai ponipaikkaa (Md 22) ja liikevaihto 135 000 euroa (Md 90 000). Suurimmilla ratsastustalleilla hevospaikkoja voi olla 50 – 60 liikevaihdon yltäessä yli puoleen miljoonaan euroon. Ratsastustuntitoiminnan ohessa harjoitetaan usein karsinapaikkojen vuokrausta ja kasvatustoimintaa. Muita oheistoimintoja ovat ratsastusvalmennus, ratsuhevosten koulutus, ratsastusterapia ja vaellusratsastus. Majoitustiloja kurssi- tai leirikäyttöön oli lähes puolella vastaajista. Elinkeinoerotuksen piiriin kuului suurin osa (66 %) vastaajista. Yritysmuotoja olivat yleisimmin toiminimi tai osakeyhtiö. Lähitulevaisuuden suunnitelmissa suurin osa (61 %) aikoo säilyttää toiminnan ennallaan tai laajentaa (23 %) toimintaansa. Toimintamuodoista ratsastustunnit nähtiin hoitohevosten ravivalmennuksen ohella erityisen hyvässä valossa, sillä kukaan vastaajista ei ollut aikeissa lopettaa toimintaansa. Ratsastustuntitoiminnan kannattavuuteen uskottiin, sillä vastaajista vain kaksi prosenttia arvioi kannattavuusnäkymien olevan heikkoja viiden vuoden kuluttua.

Ratsastuspalvelut kiinnostavat

Ratsastusharrastukseen kohdistuva kiinnostus on nähtävissä niin kyselyn kuin tilastojen valossa. Suomen Ratsastajainliiton mukaan koko maassa on noin 150 000 ratsastuksen harrastajaa (2009), mikä on 15 000 enemmän kuin viisi vuotta sitten (2005) Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry:n teettämässä kansallisessa liikuntatutkimuksessa. Aikuiset ovat kasvava ratsastuksen harrastajien ryhmä.

Kyselyn mukaan eniten kysynnän parantumiseen uskottiin vaellusratsastuksessa ja matkailuun liittyvässä toiminnassa. Seuraaviksi eniten kysyntää nähtiin olevan ratsastustunneilla, ratsastusvalmennuksella ja ratsuhevosten koulutuksella. Kenties tulevaisuuden suuntana on yhä enemmän yksilöllisyyden arvostaminen, ja tietyillä asiakaskunnilla on toiveita entistä henkilökohtaisempaan palveluun ja pienryhmävalmennukseen. Osa harrastajista on aktiivisia hevostenomistajia, jotka haluavat edetä omassa lajissaan tavoitteellisesti.

Samansuuntaisina vastauksina ovat Suomen Ratsastajainliiton tekemä selvitys ratsastus- ja harrastetallien kysyntätilanteesta. Kysely tehtiin satunnaisotannalla valituille jäsentälleille eri puolelle Suomea helmi- ja syyskuussa 2009. Lähtökohtana oli selvittää asiakasmäärien kehitystä vuoden aikana. Kyselyn mukaan helmikuussa 2009 (24 vastausta) asiakasmäärät

olivat nousseet vuodesta 2008 keskimäärin viidellä asiakkaalla viikkoa kohden. Syyskuussa 2009 (33 vastausta) vain neljällä näkyi vähentymistä asiakasmäärissä. Näin ollen valtaosalla talleista asiakasmäärät olivat säilyneet samoina ja jopa kasvaneet. Asiakasmäärä oli keskimäärin 132 ratsastajaa viikossa tallia kohden. (Kestimäki 2009).

Case

Perinteikäs Savijärven Kartano - ratsastuskoulutoimintaa jo 40 vuotta

Savijärven Kartanolla on pitkät perinteet. Savijärven Kartano / Savijärvi Gård sijaitsee Sipoossa Itä-Uudellamaalla. Tilalla harjoitetaan maatila-matkailua, ratsastuskoulutoimintaa, hevosten kasvatusta sekä luomuviljelystä. Savijärven Kartanon hevosaloudesta vastaa Camilla Simonsén.

Maataloutta ja hevosten kasvatusta on harjoitettu vuosikymmeniä, ratsastuskoulutoimintaa jo vuodesta 1968 alkaen. Savijärven Kartanon ratsastuskoulu on yksi vanhimmista ratsastuskouluista Suomessa. Hevospaikkoja on yhteensä 68, joista ratsastuskoulukäytössä on 18 hevosta. Hevostilalla on kuusi työntekijää: neljä hevostenhoitajaa, ratsastuksenopettaja sekä ratsuttaja. Ratsastajia käy viikossa noin 100 ja varsoja syntyy vuosittain 2-6 varsoa. Savijärven Kartano on kuuluisa menestyksestään myös valjakkoajossa. Sekä ratsastuskoulutoiminnan että hevosten kasvatuksen laajuus aiotaan säilyttää ennallaan. Camilla Simonsén uskoo suomalaisten urheiluratsuhevosten viimeaikaisen menestyksen ulkomailla tuovan kiinnostusta suomalaiselle puoliveriselle (FWB) rotuna kokonaisuudessaan.

Terveisinä hevosalan yritystoimintaa suunnitteleville Camilla Simonsén kertoo: ”Huoleton on hevoseen ihminen, ala on ylä- ja alamäkeä, raskasta ja vastuuntuntoista. Mutta jos tätä ei pelkää, silloin voi olla sopiva ihminen alalle.” Kysymykseen siitä, mikä on parasta yritystoiminnassa, Simonsén vastaa: ”Kaipa se on se ’hevoshulluus’, josta isäkin aina puhui, mikä saa jatkamaan. Kyllä se on varsan syntymä ja varsan kehityksen seuraaminen eteenpäin. On ihana olla mukana kouluttamassa nuoria hevosia ja saada palaute niiden kehittymisestä. Esimerkiksi 2 – 3-vuotiaille tarkoitettu koulutustahtuma Kyvyt esiin toimii juuri näin.”

www.savijarvigard.com

Haastattelu: Katariina Suvitaival,
Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija

Ravivalmennus

Kyselyyn vastasi 18 yrittäjää, joiden pääasiallisena toimintana olivat hevosten ravivalmennuspalvelut (ns. vieraiden hevosten ravivalmennus). Vastausten mukaan keskivertoravivalmentaja on iältään 44-vuotias, joka on harjoittanut yritystoimintaa vuodesta 1992 saakka. Vastaajista noin kolmasosa on aloittanut toimintansa 2000-luvulla, joten ravivalmennukseen on ryhtynyt viime vuosien aikana myös uusia yrittäjiä.

Ravivalmennustalleilla oli keskimäärin 26 hevospaikkaa (Md 23), joista muita kuin omassa omistuksessa olevia valmennushevosia oli 16 hevosta. Valmennustallien liikevaihdon keskiarvo oli 127 000 euroa (Md 90 000 euroa), mutta Suomen suurimmilla valmennustalleilla voi hevospaikkoja olla jopa yli 50 ja liikevaihto kohota lähemmäs puolta miljoonaa euroa. Ravitalleilla hevospäämäärä vaikuttaa työllistävyyteen, jolloin työntekijöitä voi yrittäjän lisäksi olla useita. Suurin osa (61 %) vastaajista on maatilatalouden tuloverolain (MVL) piirissä. Pääasiallisen toiminnan ohessa harjoitetaan useimmiten kasvatustoimintaa ja omien hevosten ravivalmennusta. Useimmat vastaajista aikovat säilyttää toiminnan laajuuden ennallaan lähivuosien aikana. Samoin kuin ratsastustuntitoimintaa harjoittavat yrittäjät, myöskään hoitohevosten ravivalmennustalleilla ei ollut lopettamisaikeita.

Omien hevosten ravivalmennus

Omien hevosten ravivalmennus oli pääasiallisena toimintana 39 vastaajalla. Omien hevosten ravivalmentajat poikkesivat vieraita hevosia valmentavista erityisesti toiminnan laajuuden ja keski-ikänsä puolesta. Omien hevosten ravivalmennustallien koko ja liikevaihto vaihtelivat pienestä suureen, sillä keskimäärin talleilla oli 10 hevospaikkaa (Md 8) ja liikevaihto muutamasta tuhannesta eurosta 300 000 euroon, keskiarvon ollessa 25 000 euroa (Md 8 000 euroa).

Vastaajien keski-ikä oli 53 vuotta. Toimintaa harjoitettiin pääasiassa maatilayhteydessä. Vastaajilla ei juuri ole laajentamisaikeita, vaan yli puolet aikoo säilyttää toiminnan ennallaan ja vähentämisiä oli reilu neljänosalla. Harrastukseen siirtymistä tai lopettamista suunnitteli yli kymmenes vastaajista. Syitä vähentämiseen olivat eläkkeelle siirtyminen tai terveysyyt.

Ravivalmennuksen kysyntä tasaisessa tilassa

Ravivalmennustallien tilanne näyttää olevan melko vakiintunut. Ravikilpailujen taloudellinen tila ja valmentajien huoli ravipalkintojen vähenemisestä näkyivät taustalla kysyntätilannetta arvioitaessa niin ravitoiminnassa kuin kasvatustoiminnassakin. Myönteistä on, että kolmasosa hoitohevosten ravivalmentajista kuitenkin uskoi kysynnän parantumiseen.

Kannattavuusnäkömien koettiin osittain heikentyvän niin omien kuin hoitohevosten valmennuksessa. Hoitohevosten valmentajista tosin kukaan ei nähnyt kannattavuusnäkömiä heikkoina, vaan suurin osa arvioi tilanteen tyydyttäväksi.

Hevosityrittäjäyksi-kyselyn kanssa samansuuntaisia arvioita on kuvattu Hevosurheilu-lehdessä (Rättyä 2009), jossa on esitelty ravivalmentajille tehdyn haastattelun tuloksia. Selvityksen kohteena oli, miten taloustilanne on vaikuttanut heidän toimintaansa ja millaisena he näkevät tulevaisuuden. Yhteenvetona artikkelissa on todettu, että taloustilanne on vaikuttanut toimintaan, mutta ei niin paljon, että sitä ei voisi paikata hyvällä menestyksellä, omalla työpanoksella ja toiminnan tehostamisella.

Ratsastus- ja muihin palveluihin verrattuna kysynnän tasaisempi tila ravi- ja kasvatustoiminnassa on ymmärrettävää, sillä vastaajien joukossa on talleja, jotka ovat harjoittaneet toimintaa jo pitkään, yli kymmenen vuotta ja kauemminkin. Asiakassuhteet ovat luonteeltaan pitkäkestoisia ja raviharastuksella on pitkät perinteet. Laajentamispaineita ei ole, jos toiminnan laajuus on saavuttanut tietyn tason ja strategiana on jo tuttujen asiakassuhteiden vaaliminen.

Case

Kolminkertaisen ravikuningattaren I.P. Sukkulan kotitallilla hevoset ovat sydämen asia

Sivolan tila sijaitsee Kainuussa, noin kymmenen kilometriä Kajaanista itään, Kuluntalahdessa. Antti Parviaisen isännöimän hevostilan pääasiallisena toiminnan muotona ovat suomenhevosten kasvatusta ja ravikilpailutoiminta. Tilan vierastalo on ollut vuodesta 2000 lähtien osittain maatilamatkailukäytössä ja matkailijoita käy tasaisesti ympäri vuoden. Antin isä, Heikki Parviainen, on taitaja I.P. hevosten, kuten kolminkertaisen ravikuningatar I.P. Sukkulan takana. Yritystoimintaa on harjoitettu vuodesta 1985 lähtien, mutta hevostoiminnan historia on alkanut jo paljon tätä aiemmin. Vuoden 2009 alusta Antista tuli Sivolan tilan isäntä sukupolvenvaihdoksen yhteydessä.

Tallissa on yhteensä 23 hevospaikkaa, joissa kaikissa asustaa tilan omia hevosia. Sivolan tilan erikoisuutena ovat suomenhevoset, joiden laatuun ja pitkäjänteiseen jalostukseen on panostettu. Vaikka pääpaino on ollut suomenhevosissa, löytyy tallista myös viisi lämminverihevosta. Hevostila työllistää kaksi ulkopuolista työntekijää.

Karsinapaikkojen vuokraus ja hevosten hoitopalvelut

Kyselyyn vastasi 27 vastaajaa, joiden pääasiallinen toiminta oli karsinapaikkojen vuokraus. Huomioitavaa on, että Hevosyrittäjyys-kyselyn rajauksen takia ulkopuolella ovat yritykset, joissa toiminta pohjautuu pelkästään karsinapaikkojen vuokraukseen ja hevosten hoitopalveluihin, ilman että yrittäjä itse omistaa lainkaan hevosia. Tässä yhteydessä karsinapaikan vuokrauksella käsitetään myös hoitopalvelut, sillä yleisimmin karsinapaikan vuokraus sisältää hevosen jokapäiväiseen hoitoon liittyviä toimintoja kuten ruokinnan, tarhauksen ja karsinan siivouksen.

Talleissa oli keskimäärin 18 hevos- tai ponipaikkaa, joista hoitohevosten tai ponien osuus oli 11 hevosta. Yritystallien liikevaihto oli keskimäärin 104 000 euroa (Md 40 000 euroa). Vastaajien keski-ikä oli 44 vuotta. Puolet vastaajista on aloittanut toiminnan vuoden 1998 jälkeen. Suurin osa (67 %) toimi maatilatalouden tuloverolain (MVL) piirissä. Suuntana näyttää olevan toiminnan säilyttäminen ennallaan. Kymmenesosa aikoo laajentaa ja vähentämisaikkeitä on viidesosalla. Yli puolella vastaajista on karsinapaikkojen vuokrauksen ohessa omaa kasvatustoimintaa.

Lähes puolet (41 %) vastaajista arvioi karsinapaikkojen vuokrauksen kysynnän kasvavan lähivuosien aikana. Hevosharrastuksen pariin suuntautuu

Vuosittain myydään 5 – 10 hevosta. Lähitulevaisuuden suunnitelmissa ei ole suuria muutoksia toimintaan. Siitostammojen määränä 6–8 on sopiva, samoin tallin karsinoiden määrä. Kilpailutoimintaa aiotaan jatkaa normaalisti.

Antti Parviainen kuvaa hevosalalla työskentelyä: ”Parasta yrittäjänä toimimisessa on, että pystyy suunnittelemaan omaa toimintaansa itsenäisesti ja tekemään omat päätökset. Työnilo syntyy vuorovaikutuksesta hevosen kanssa, siitä miten nuoret hevoset kehittyvät, kun niitä opetetaan ja valmennetaan. Iloa antaa myös omien kasvattien menestyksen seuraaminen kilpailukentillä.” Hevosalan yritystoimintaa suunnitteleville Parviainen lähettää terveiset: ”Hevosten kasvattaminen on sitovaa työtä, eikä työn ulkopuolisille harrastuksille jää paljoa aikaa. Mutta työssä on paljon hyviä puolia. Hevosten parissa työskentelyn on oltava sydämen asia ja hevosista on pidettävä paljon. Aloittavan yrittäjän kannattaa panostaa erityisesti laatuun, määrään panostamisen sijaan. Suku on tärkein kasvatustyössä eli kannattaa hankkia muutama hyvä hevonen ja mennä niillä eteenpäin.”

Haastattelu: Tiina Susi, Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija

uusia hevosenomistajia, hevosenomistajajoukko monipuolistuu ja kaupunkilaistuu, jolloin kysyntä hevosten hoitopalveluista kasvaa edelleen. Vastaa- jista kolmasosa arvioi kannattavuuden muuttuvan melko hyväksi lähi- vuosien aikana.

Case

Täysihoitotallin karsinapaikoille riittää kysyntää

Palomäen talli on toiminut vuodesta 2005 alkaen Nurmijärven Perttulas- sa. Tilan pitäjinä ovat Juha ja Heli Mikkola. Tilan pääasiallisena toiminta- muotona on maatalous, viljanviljely, johon täysihoitotallin pitäminen tuo hyvän täydennyksen. Heinät, kaurat ja laidunalueet ovat oman maatilan tuottamia. Tallissa on kymmenen hevospaikkaa, joissa asustavat hoitohevo- set. Mikkolat palkittiin Nurmijärven Vuoden Nuori Maaseutuyrittäjä -pal- kinnolla vuonna 2006.

Asiakkaina olevat hevosten omistajat ovat aktiivisia ja monipuolisia harras- tajia. Yrittäjäpariskunnan lisäksi palkattua työvoimaa ei ole, mutta tallin ulkopuolisia valmentajia käy talilla päivittäin, niin koulu- kuin esteratsas- tuksen opettajina. Tallinpitäjien hoidon lisäksi hevosenomistaja tai hoita- ja käy hoitamassa ja liikuttamassa hevosia. Tallilla ei ole maneesia, mutta tallilla on valaistu, aidattu ja hoidettu hiekkakenttä. Autottomia ja vaihte- levia maastomahdollisuuksia löytyy ympäri vuoden omalta kilometrin mit- taiselta metsälenkiltä, pelloilta ja merkityiltä poluilta.

Heli Mikkolan mukaan täysihoitopalveluille on kysyntää ja hevosten vaihtu- vuus tallilla on ollut pientä. Palomäen tallilla, hyvien kulkuyhteyksien varrella, karsinapaikkaa voi joutua odottamaan jopa 1,5 vuotta. Talliraken- nus on uusi, joten kaikki lainsäädännön määräykset on huomioitu. Toimin- nan laajentaminen kahdella hevospaikalla voi olla mahdollista lähitulevai- suudessa. Taloudellinen taantuma ei ole vaikuttanut toimintaan.

Hevosalan yritystoimintaa suunnitteleville terveisinä on, että kannattaa tutustua muihin paikkoihin, katsoa erilaisia toimintamalleja, erikoistumi- sen mahdollisuuksia ja valikoida niistä itselleen sopivimmat vaihtoehdot. Kannattaa pitää järki päässä ja harkita minkälaiseen toimintaan oikeas- ti on mahdollisuuksia. ”Parasta yrittäjänä toimimisessa ovat hevoset ja ih- miset. Rutiineista syntyy hyvä arki, josta hevosetkin tykkäävät. On muka- vaa, että voi viihtyä työssään”, kiteyttää Heli Mikkola.

www.kolumbus.fi/palomaen.tila

Haastattelu: Kati Honkanen, Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija

Oriasemat

Vuonna 2005 tehdyssä kyselyssä oli 17 vastaajaa, joiden pääasiallinen toiminta keskittyi oriasematoimintaan. Näistä yhdeksän vastaajaa vastasi kevään 2009 kyselyyn. Suomessa on yhteensä noin 70 siittola- ja oriasemaa. Oriasemilla harjoitetaan usein myös muuta siittola- ja hevosten kasvatus-toimintaa.

Puolella vastaajista oli yli 40 eläinpaikkaa, liikevaihdon ollessa 50 000 euroa (Md). Keskiarvoa tarkastellessa liikevaihto oli jopa 300 000 euroa ja eläinpaikkoja keskimäärin 50. Tämä kuvastaa, että suurimmillaan oriasemat ja siittolat voivat olla liikevaihdoltaan lähes miljoona euroa eläinpaikkojen ollessa lähelle sata tai enemmän. Siitostoiminnan ohessa yleisimmin harjoitetaan kasvatustoimintaa, karsinapaikkojen vuokrausta ja hevosten myyntiä.

Vastausten mukaan toimintaa on harjoitettu jonkin verran kauemmin kuin muissa toimintamuodoissa, sillä puolet yrittäjistä oli aloittanut toiminnan ennen vuotta 1990. Siitostoiminta linkittyy maatalouteen, sillä suurin osa (78 %) kuuluu maatilatalouden verotuksen piiriin. Vastaajat jakaantuivat laajentaviin (22 %), toiminnan laajuuden säilyttäviin (56 %) sekä vähentäviin (22 %). Suurin osa vastaajista arvioi kysynnän säilyvän ennallaan. Kannattavuusnäkömät koettiin vähintään tyydyttävänä, vaikkakin vuoteen 2014 mennessä vastaajista jopa kolmasosa arvioi tilanteen olevan melko heikko.

Vaellusratsastus tai muu matkailupalveluihin liittyvä toiminta

Kyselyyn vastasi 17 yrittäjää, joilla oli joko pääasiallisena tai oheistoimintana vaellusratsastusta tai muuta matkailupalveluihin liittyvää toimintaa. Vastaajien keski-ikä oli 44 vuotta. Keskimäärin liikevaihto oli 69 000 euroa (Md 50 000 euroa), hevospaikkoja oli 23 paikkaa (Md 17 paikkaa). Matkailullisissa palveluissa oli selkeä yhteys maaseutuun, sillä lähes kaikki (88 %) toimivat maatilatalouden verotuksen piirissä. Laajentamishalukkuutta on, sillä puolet vastaajista oli aikeissa laajentaa ja puolet säilyttää toiminnan ennallaan. Vain yksi vastaaja oli aikeissa vähentää toimintaansa. Vaellusratsastuksessa ja matkailuun liittyvässä toiminnassa uskottiin eniten kysynnän kasvamiseen.

Suomenhevonen on selkeästi osa matkailupalveluita, sillä vastaajista 70 prosentilla on käytössään yksi tai useampi suomenhevonen. Sama tulos (73 %) saatiin kansallisessa hevosmatkailututkimuksessa (2009), jonka Matkailun edistämiskeskus MEK on toteuttanut. MEK:n tutkimuksen mukaan lähes puolet vastanneista arvioi yrityksen hevosmatkailun liikevaihdon kasvavan seuraavien kahden vuoden aikana hieman tai selvästi.

Case

Tölttiä Lapin lumoavissa maisemissa

Lapin Vaellushevoset Oy (Treking Horses Lapland Ltd) on islanninhevosvaelluksia tarjoava talli Äkäslompolossa. Yritys perustettiin vuonna 2001 Kolarin Kurtakoon ja vuonna 2006 hevoset ja isäntäväki muuttivat nykyiseen sijaintipaikkaansa 20 km päähän Yllästunturista. Anu ja Riku Leppäsen unelma sai siivet alleen jo kauan sitten. Anulla Hevosurheilu-lehden valokuvaajan pesti ja Kurtakosta kotoisin olevalla Rikulla kengittäjän ammatti saivat jäädä kun vuonna 1994 siirryttiin Sipoosta 1 000 kilometriä pohjoisemmaksi.

Lapin Vaellushevoset Oy tarjoaa erilaisia retki- ja vaellusvaihtoehtoja. Kakstiimanen, Kotakieppi, Ratsain Lapin luontoon sekä Taigametsän töltti tarjoavat elämyksiä Lapin uskomattomissa maisemissa. Viiden päivän mittaiselle vaellukselle Käsivarren Lappiin pääsee ruskan aikaan syksyllä. Häkellyttävissä erämaaisemissa ratsastetaan ryhmän sekä sään sallimaahan tahtiin.

Yritys toimii yrittäjäpariskunnan voimin. Työntekijän palkkaaminen voi olla ajankohtaista palveluiden kehittämisen myötä. Kolmentoista hevosen tallilla retket ja vaellukset jakautuvat vuoden eri ajoille. Talvi ja ruska-aika ovat tallin sesonkiajankohdat. Kesäkuussa järjestetään nuorten leirejä.

Yrityksen asiakasvirta on noin 1 500 asiakasta vuodessa. Kasvava hevosala ja lisääntyvä kiinnostus islanninhevosratsastusta sekä Lapin luontoa ja vaelluksia kohtaan kasvattavat myös Lapin Vaellushevoset Oy:n toimintaa.

Kokeneina hevosharrastajina Anu ja Riku Leppänen antavat hevositytjyyttä suunnitteleville ja aloitteleville hyvänä neuvona nöyryyden ja ahkeruuden taidon opettelemisen sekä ammattitaidon hankkimisen ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Hevosityrittäjä on elämäntapa, joka vaatii jokaisena päivänä aktiivista työntekoa vaihtuvissa keleissä. Hevosityrittäjä on ulkotyö, jossa tarvitaan sinnikkyyttä ja lujaa tahtoa onnistuakseen. ”Työn ilo syntyy ehdottomasti iloisista ja hyvinvoivista hevosista sekä tyytyväisistä, pitkäaikaisista asiakkaista, jotka palaavat aina uudelleen issikoiden mukana Lapin lumoaviin maisemiin”, kertovat Leppäset.

www.lapinvaellushevoset.fi

Haastattelu: Assi Viinikka, Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija

Hevosyritysten ajankohtaisia asioita

Hevosalan yritystoimintaan liittyviä ajankohtaisia asioita toimintamuodosta riippumatta ovat yrittäjien ja hevosten hyvinvointi, yritysten kannattavuus, ympäristöasiat ja investoinnit sekä asiakassuhteiden hallinta. Keinoja kysynnän lisäämiseen on suunniteltava joka tasolla, niin yrityksissä kuin koko hevosalalla.

Kannattavuus ja yrittäjien hyvinvointi

Keskeisinä hevosalan haasteina ovat hevosyritysten kannattavuus ja yrittäjien hyvinvointi. Nämä linkittyvät toisiinsa, sillä yrittäjällä on oltava varaa pitää lomaa kuten missä tahansa työssä. Vapaa-ajan ja työn erottamista hankaloittaa, että talliyritys on usein samaan aikaan työpaikka ja koti. Vastuu hevosista on kannettava joka päivä.

Hevosyrityksen kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat niin maailman markkinat, kustannusten kehitys, hevostalouden alueellinen ja valtakunnallinen rakenne, hevosurheilun toimintaympäristö kuin yrittäjä itse. Hevosalan järjestöt tekevät työtä edunvalvonnassa ja pyrkivät vaikuttamaan koko hevosalan kannalta tärkeisiin kysymyksiin kuten verotusasioihin, lainsäädäntöön ja poliittisiin päätöksiin. Hevosalan koulutus-, neuvontaja tutkimustoiminta voivat tarjota työkaluja kannattavuuden analysointia ja parantamista varten.

Tärkeimpänä linkkinä tallin kannattavuuteen voi kuitenkin vaikuttaa yrittäjä itse omalla osaamisellaan ja valinnoillaan. Koko toiminnan pohja perustuu useimmiten yrittäjän vahaan hevososaamiseen, tuloksiin ja johtamistaitoihin. Yritystoiminnan suunnitteluvaiheessa olennaista on harkita, mikä on omalle tallille sopiva toiminnan laajuus ja optimoida omille taloudellisille ja toiminnallisille resursseille soveltuvin ratkaisu. Erilaiset vaihtoehdot laskelmat ja portaittain eteneminen ovat järkeviä tapoja edetä he-

vosalan yritystoimintaan. Omalle päätöksenteolle on oltava perustelut ja tilanteen vaatiessa rohkeutta tehdä toisenlaisia valintoja, mitä muut tekevät.

Kannattavuutta edistävissä toimenpiteissä on huomioitava kustannustehokkuus ja oikea hinnoittelu. Hinnoittelu perustuu kustannuksiin siten, että omallekin työlle jää palkkaa. Yhteishankinnoilla voi säästää euroja.

Osana kannattavuutta voidaan nähdä työssä jaksaminen ja yrittäjän hyvinvointi. Hevosalalla työskentely on fyysistä, työvoimavaltaista ja yritystoiminta vaatii pääomaa. Toiminnan pyörittäminen vaatii monipuolista osaamista ja ajan hermolla olemista. Hevosalalle on tyypillistä harrastuksesta yrittäjyyteen siirtyminen. Pohjimmiltaan tämä on terve toimintatapa ja luonnollinen kehitys tulla alan ammattilaiseksi. Hevososaaminen ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan täydennykseksi tarvitaan liiketalouden osaamista ja talousasioihin perehtymistä. Kaikkea ei tarvitse tehdä itse, vaan hyvä kirjanpitäjä ja yritysneuvoja ovat rahanarvoisia avustajia yrittäjän arjessa.

Yhtenä tärkeänä kysymyksenä hevosalalla on, miten voidaan parantaa yrittäjien hyvinvointia. Lomituspalvelut ja muu lisätyövoiman käyttö, talletöiden osittainen automatisointi ja rutiinien helpottaminen voivat tehostaa ajankäyttöä ja näin parantaa jaksamista. Hevosten hyvinvointi hoidetaan, mutta liian usein sivuutetaan omasta itsestä huolehtiminen. Osaavien työntekijöiden, hevostenhoitajien, ratsastuksenopettajien ja hevosten valmentajien, pitäminen alalla ovat tärkeitä tekijöitä tulevaisuuden hevosalaa rakennettaessa. Yritysten kannattavuus vaikuttaa työntekijöiden palkkaan ja osaltaan motivoi pysymään työssä hevosalalla. Työntekijöiden osaaminen ja pysyvyys vaikuttavat yrittäjän jaksamiseen.

Hevosyritysten investoinnit

Hevostoiminta vaatii mittavia investointeja niin hevosiin kuin olosuhteisiin. Kyselyssä yhtenä kohteena oli selvittää hevostoiminnan olosuhteisiin, kuten talleihin ja ulkoilualueisiin, kohdistuneiden investointien määrä ja kustannukset. Kyselyyn eivät sisältyneet hevosten hankinnat.

Vastaajista puolet (45 %) oli tehnyt viimeisen viiden vuoden aikana yli 5 000 euron investointeja. Vuonna 2005 tehdyssä kyselyssä investointisuunnitelmia oli 65 prosentilla, eli kaikki investointisuunnitelmat eivät täysin olleet toteutuneet. Suhteessa eniten investointeja olivat tehneet siitos- ja oriasematoimintaa, ravivalmennuspalveluita ja ratsastustunteja tarjoavat tallinpitäjät.

Investointikohteista ykkösenä olivat hevosten ulkoilu- ja harjoittelualueet kuten tarhat, reitit, kentät ja harjoitteluradat (taulukko 1). Toiseksi eniten oli investoitu lantaloihin ja muihin ympäristöön liittyviin olosuhteisiin

sekä vanhojen tallien peruskorjaukseen. Keskimäärin näihin oli investoitu muutamia kymmeniä tuhansia euroja kohteesta riippuen. Arvokkaimpia investointikohteita olivat uudet tallit ja maneesit, joiden kustannukset liikkuvat useissa sadoissa tuhansissa euroissa.

Lähtitulevaisuuden suunnitelmissa olivat investoinnit ulkoilu- ja harjoittelualueisiin, lantaloihin ja muihin ympäristöinvestointeihin sekä vanhan tallin peruskorjaukseen. Lähivuosien suunnitelmat olivat kustannuksiltaan arvioitu hieman pienemmiksi kuin jo toteutuneet investoinnit vastaaviin kohteisiin. Maneesien rakentamisessa näyttää määrällisesti tapahtuvan vain vähän laskua verrattuna jo tehtyjen maneesien määrään. Vastaajista 40 prosenttia ilmoitti, ettei aio tehdä investointeja lähivuosien aikana.

Investointien suunnitteluun, kustannusten arviointiin, tallirakentamisen erityispiirteisiin, tilaratkaisuihin ja automaatiikkaan tarvitaan tietoa ja koulutusta. Työturvallisuuden ja työergonomian hyödyt ovat osa investointien suunnittelua. ELY-keskusten myöntämät yritystuet investointeihin voivat olla mahdollisuuksia myös hevosyrittäjille toiminnan kehittämiseen.

Taulukko 1. Vastaajien arvioita jo tehdyistä ja suunnitteilla olevista investoinneista (alv 0). Kustannuksiltaan suuret investoinnit vaikuttavat keskiarvoon, mistä johtuen taulukossa ovat mukana mediaani sekä summaltaan pienimmät ja suurimmat kustannusarviot. Muihin investointeihin sisältyvät mm. pihatot, kävelytyskoneet ja heinäkuivuri.

2005 - 2009 TEHDYT INVESTOINNIT (euroa)							
Kohde	Uusi talli	Vanhan tallin peruskorjaus	Vanhan tallin laajennus	Lantala/ muu ymp. Inv.	Ulkoilu- ja harj.alueet	Maneesi	Muu investointi
Vastaukset (lkm)	31	37	18	39	71	15	22
Keskiarvo	82 000	22 000	24 000	12 000	16 000	196 000	45 000
Mediaani	50 000	8 000	10 000	7 000	7 000	170 000	18 000
Pienin arvo	4 000	1 000	2 000	1 000	1 000	90 000	3 000
Suurin arvo	300 000	300 000	70 000	100 000	170 000	500 000	245 000

2010-2015 INVESTOINTISUUNNITELMAT (euroa)							
Kohde	Uusi talli	Vanhan tallin peruskorjaus	Vanhan tallin laajennus	Lantala/ muu ymp. Inv.	Ulkoilu- ja harj.alueet	Maneesi	Muu investointi
Vastaukset (lkm)	18	42	8	49	85	11	22
Keskiarvo	102 000	16 000	19 000	7 000	6 000	104 000	37 000
Mediaani	83 000	7 000	6 000	5 000	5 000	100 000	13 000
Pienin arvo	3 000	1 000	2 000	1 000	1 000	20 000	3 000
Suurin arvo	500 000	200 000	100 000	45 000	40 000	250 000	300 000

Hevosten hyvinvointi ja ympäristö

Kyselyssä yhtenä aihepiirinä oli kartoittaa, kuinka hyvin hevostalleja koskeva ajankohtainen lainsäädäntö tunnetaan ja kuinka se on vaikuttanut investointipäätöksiin. Vuonna 1999 astui voimaan päätös hevosten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista, jossa säädökset määrittävät vaatimuksia eläinsuojan sisäkorkeuteen, karsinakokoon ja pihatto-olosuhteisiin. Toinen keskeinen hevostallejakin koskeva asetus on vuonna 2004 voimaan tullut asetus talousvesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Sekä eläinsuojia että kiinteistöjen jätevesijärjestelmiä koskevien vaatimusten siirtymäaika umpeutuu vuonna 2014. Hevosityrittäjille on viimeistään lähivuosina ajankohtaista tehdä toimenpiteitä, jotta eläinsuojien sisäkorkeuteen ja karsinakokoihin annetut määräykset täyttyvät.

Säädösmuutoksista on informoitu hevostalleja eri kanavilla, kattavana tietopakettina on maa- ja metsätalousministeriön Terve ja hyvinvoiva hevonen -julkaisu (2004). Tieto tuntuu tavoittaneen alan ammattilaiset melko hyvin, sillä suurin osa (87 %) kyselyyn vastaajista arvioi tuntevansa säädösten sisällöt erittäin tai melko hyvin. Harrastusmuotoisilla talleilla säädösmuutokset voivat olla vieraampia.

Kyselyssä selvitettiin, onko eläinsuojelusäännös vaikuttanut tallin toimintaan tai investointisuunnitelmiin. Noin puolet (53 %) yrittäjistä ilmoitti, etteivät kyseiset seikat ole vaikuttaneet lainkaan investointipäätöksiin tai toimintaan, kun taas hieman alle puolet (46 %) oli sitä mieltä, että säädös oli vaikuttanut paljon tai jonkin verran investointiaikeisiin. Erityisesti tallien peruskorjaukseen kohdistuvat parannukset voivat olla juuri karsinakokojen muutoksia (taulukko 1). Muut ympäristöön tai maankäyttöön liittyvät asiat, kuten jätevesien käsittely, hevosen kanssa tiellä liikkuminen, rakentamis- ja kaavoitusasiat tai naapurisuhteet, ovat vaikuttaneet jonkin verran tai paljon lähes joka toisen (47 %) hevosityrityksen toimintaan.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että lähivuosina on edelleen odotettavissa ympäristöön ja olosuhteisiin kohdistuvia investointeja hevostalleilla. Erityisen tärkeää on nyt tarjota koulutusta ja tietoa siitä, miten toteuttaa rakentamis- ja kehittämisprojektit ja parantaa talliolosuhteita eläinten hyvinvoinnin hyväksi. Tallien ympäristöstä huolehtiminen on osa hevosten ja ihmisten hyvinvointia, yleistä viihtyvyyttä, yrityksen imagoa ja turvallisuutta.

Yhteistyö ja ostopalvelut

Hevostallit tekevät yhteistyötä erityisesti maatalojen kanssa rehunhankinnan, lantahuollon ja laidunvuokrauksen osalta. Hevosityritysten toimintaan liittyy monia muitakin toimintoja, joita voidaan hankkia ostopalveluina tai tehdä yhteistyönä. Yritystä kehittäessä tulisi miettiä, mitä asiantuntijuutta

ja tietotaitoa hallitsee itse, ja missä asioissa taas olisi järkevää käyttää muiden osaamista ja palveluita.

Hevosalalla mahdollisuuksia liittyy erityisesti yhteistyön ja verkostojen rakentamiseen. Uusille toimintamalleille on tilausta. Esimerkiksi maataloudessa käytetty ajattelutapa ”välikasvattamoista” on vielä vierasta hevosalalla, mutta hevosille tietyin osin sovellettuna mahdollinen. Välikasvattamon sovelluksena kasvatustalleilla voisivat olla varsojen yhteispihatot, joissa joukko samanikäisiä varsoja – niin ratsuja kuin ravureita rodusta riippumatta – voivat saada opetuksen aakkoset, riittävän liikunnan sekä mahdollisuuden laumassa olemiseen. Tämän jälkeen varsat voivat siirtyä koulutukseen, valmennusoppiin, kilpailutoimintaan tai muuhun ammattiinsa toiselle tallille. Kustannustehokkuutta lisää, että samassa kehitysvaiheessa oleville hevosille ovat tarjolla sopivat puitteet ja ammatti-ihmisen käsittely. Tällöin kukin tallinpitäjä voi keskittyä siihen, minkä parhaiten osaa. Sopimusasiat ja luottamus ovat yhteistyön edellytyksiä.

Kengittäminen on esimerkki yleisesti käytetystä ostopalvelusta. Pieniä kavionhoito- ja kengitystoimenpiteitä saatetaan tehdä itse, mutta usein kengityspalvelut hankitaan ulkopuoliselta kengittäjältä. On arvioitu, että Suomessa kokopäiväisiä kengittäjiä olisi noin 100 ja osa-aikaisia huomattavasti enemmän, jopa muutamia satoja. Suomen Kengitysseppien yhdistyksessä on 175 jäsentä, jotka jakaantuvat päätoimisiin, osa-aikaisiin ja kannatusjäseniin. Ammattitutkinnon suorittaneiden kengitysseppien (CE-F, Certified Euro-Farrier) määrä on 65, mutta heistäkään kaikki eivät tee kokopäiväisesti sepän työtä. (Kero 2009).

Kuva: Menna Rantala

Osa Hevosityrittäjäyden-kyselyn vastaajista oli kengitystaitoisia, sillä jopa 38 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei käytä lainkaan maksullisia kengityspalveluita. Vastaajat, jotka ilmoittivat käyttävänsä kengityspalveluita, turvautuivat vuodessa keskimäärin 12 päivän verran kengittäjään. Mikäli hevonen kengitetään 4–6 viikon välein ja kengityksen katsotaan vievän aikaa tunnin, yhden hevosen kengittämiseen menisi reilu työpäivä vuodessa. Keskiarvo suhteutuu melko realistisesti siihen, että vastaajilla oli keskimäärin 13 omaa hevosta. Työllistävyysvaikutusta arvioidessa voidaan todeta, että tarvitaan vähintäänkin 100 kengittäjää jo pelkästään yritystallien tarpeisiin koko maassa. Kun huomioidaan laaja harrastusmuotoisten tallien määrä, on selvää, että ammattitaitoisille kengittäjille on yhä kasvavaa kysyntää.

Sen sijaan neuvontaa tai lomitusta ja viikonloppuapua ei ostopalveluiden kautta kovin paljon hankita. Vastaajista 39 prosenttia ilmoitti hankineensa lomituspalveluita keskimäärin 26 päivän verran vuodessa. Vain osa hevosityrittäjistä kuuluu maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) piiriin ja täyttää 12 hevosen vaatimuksen, jolloin lomituspalvelu oman kunnan kautta on mahdollinen. Osalla yrityksistä on työntekijöitä, jotka huolehtivat toiminnasta yrittäjän pitäessä lomaa. Joka tapauksessa lomituksen ja viikonloppuvuon järjestämiseen kaivataan uusia toimintamalleja.

Kirjanpito hankitaan melko usein muualta, sillä noin puolet yrittäjistä (53 %) uskoo kirjanpitoonsa ja taloushallinnan ulkopuolisen kirjanpitäjän hoitavaksi. Kirjanpitopalveluita käytetään keskimäärin yhdeksän päivää vuodessa. Kolmasosa käyttää näitä palveluita 1–5 päivää vuodessa. Neuvontapalvelut, kuten yritysneuvonta, eivät toistaiseksi ole laajalti hevosityrittäjien käyttämiä, sillä 70 prosenttia ilmoitti, ettei käytä niitä lainkaan. Palveluita käyttävistä yrittäjistä 64 prosentille riittää yksi päivä vuodessa, keskiarvon ollessa kaksi neuvontapäivää vuodessa. ProAgrioiden asiakkaista päätoimisesti hevosaloutta harjoittavia on 500–600 asiakasta koko maassa (Teppinen 2009).

Kyselyssä esille tulleiden investointiaikeiden perusteella voi päätellä, että rakentamissuunnittelulle ja yritysneuvonnalle, kuten laskelmien tekemiselle, on tarvetta lähivuosien aikana. Hevosityrittäjille suunnatun neuvonnan kehittämiseksi Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry ja ProAgria-keskukset ovat tiivistäneet yhteistyötä viime vuosien aikana.

Asiakassuhteet ja kysynnän lisääminen

Vuosikymmenten aikana hevosten omistaminen ja hevosten käyttö ovat muuttuneet. Hevonen maataloudessa ja metsätyössä ovat historian kirjoista tuttua, samoin raviurheilun perinteet naapurusten välisestä kilvanajosta sunnuntaikirkosta kotikylille. Muuttovirta kaupunkeihin toi lopullisesti ravikilpailut ja ravipelit osaksi suomalaista yhteiskuntaa 1960-luvulta alkaen (Mahlamäki 2003). Ratsastusharrastuksen tausta poikkeaa raviurheilusta, vaikka myös ratsastusurheilulla on perinteitä vuosisadan taakse. Ar-

meija on ollut avainasemassa suomalaisen hevosen ja ratsastuksen eteenpäin viemisessä. Ratsastuksen harrastus alkoi yleistyä 1960-luvulla muutuen 1980-luvulla lasten ja nuorten suosituksi harrastukseksi. Viime vuosien aikana ratsastuksen pariin ovat hakeutuneet yhä useammin myös aikuisharrastajat. Hevosen käyttö osana matkailu- ja elämispalveluita voidaan nähdä 2000-luvun ilmiönä.

Tulevaisuuden asiakkaita ja kuluttajaprofilia ei hevosalalla varsinaisesti ole tutkittu. Aihepiiri on mielenkiintoinen, joten joitain johtopäätöksiä tuntevan, tilastojen ja Hevosyrittäjyys-kyselyn pohjalta voi päätellä.

Hevosharrastuksen pariin vihkiytyneet hevosihmiset ovat uskollisia, ja yhteys hevoseen kestää vuosia, monilla läpi elämän. Harrastus voi eri elämäntilanteissa olla toissijainen, mutta hevosten pariin usein palataan takaisin vuosienkin kuluttua. Uusien asiakkaiden ja hevostenomistajien tavoittaminen on aina vaikeampaa kuin harrastuksen parissa jo olevien, joten on tärkeää huolehtia olemassa olevan joukon tyytyväisyydestä ja pysyvyydestä. Lasten ja nuorten kiinnostus hevoseen ei osoita vähentymisen merkkejä, mutta on nähtävissä, että etenkin ratsastus- ja elämispalveluissa kasvupotentiaali liittyy aikuisiin. Yhä enemmän kaupunkilaiset, virkistys- ja elämispalveluiden käyttäjät, mikseivät vanhemmat ihmiset, voivat olla tulevaisuuden mahdollisia asiakkaita.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisessa maaseudulla, Green Care-toiminnassa, hevosella on roolinsa. Hevonen osana hyvinvointipalveluita on yksi tulevaisuuden mahdollisuus. Syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä ja kuntouttavana toimintana talliyhteisössä on sosiaalipedagoginen hevestoiminta.

Ratsastus on liikuntamuoto, joka sopii kaikenikäisille sukupuolesta riippumatta. Ratsastus pitää sisällään suuren määrän erikoistumisen mahdollisuuksia perinteisistä ratsastuskouluista aina lännenratsastukseen tai matkaratsastukseen saakka. Henkilökohtainen ohjaus ja ratsastusvalmennus vastaavat tiettyjen asiakasryhmien kysyntään. Karsinapaikkojen vuokraus ja täysihoitopalvelut palvelevat hevosenomistajia, jotka haluavat harrastaa oman hevosen kanssa.

Raviurheilussa haasteena on raviradoilla paikanpäällä olevan yleisömäärän lisääminen. Ravit ja ravipelit siirtyvät yhä enemmän Internetiin, televisioon ja kioskeihin. Myönteisenä suuntana on, että suurkilpailut ja ravihevostähdet kiinnostavat yleisöä. Etenkin Kuninkuusravit on tunnettu tuotemerkki ja kerää viikonlopun aikana yli 50 000 kävijää. Osa kävijöistä on hevosurheiluun jo entuudestaan vihkiytyneitä, osalle suurtaapahtumat ovat helppo tapa tutustua lajiin. Kysymyksenä onkin, kuinka saada uudet kävijät palaamaan toistamiseen raveihin. Monien raviratojen yhteydessä toimivat poniravikoulut houkuttelevat lapsia ja nuoria lajin pariin.

Ravihevosten omistamisessa hevosten yhteisomistaminen yleistyy, mikä tuo uusia ihmisiä lajin pariin ja lisää kysyntää hevosten ravivalmennuspalveluihin. Yhteisomistamisen myötä alalle tulee uusia hevostenomistajia, mikä vaatii yrittäjiltä uudenlaista lähestymistä asiakaspalveluun.

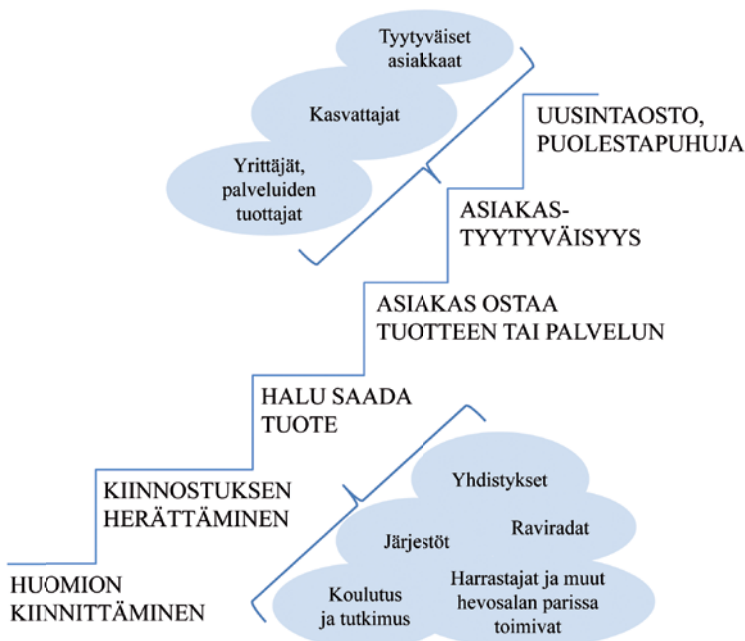
Hevonen metsätyössä tarjoaa osalle hevosenomistajista virkistäytymistä ja osalle, kuten hevosmetsureille, metsätyö on ammatti. Vihreät arvot ja ”nostalgian kaipuu” voivat tuoda uudenlaista harrastajajoukkoa ja ammattilaisia alalle. Palveluiden tarjonnassa segmentointi jopa melko rajatuille, kohderyhmille voi olla tulevaisuuden kilpailukeino. Tuotepakettien kehittäminen ja asiakkaista huolehtiminen ovat osa menestymistä.

Kansainväliset markkinat voidaan nähdä mahdollisuutena niin hevosten myynnissä kuin ulkomaalaisten asiakkaiden tavoittamisessa. Toistaiseksi hevosia myydään ulkomaille vähän, vuosittain vain muutamia kymmeniä. Hevonen osana matkailupalveluita tuo mahdollisuuksia erityisesti ulkomaalaisten matkailijoiden tavoittamiseen.

Kuva: Anne Friis

Kysynnän lisäämisessä monipuolinen näkyvyys ja markkinointi ovat avainasemassa. Asiakkaan kohtaaminen ja asiakaspalvelu ovat osa niin yritysten kuin koko hevosalan imagon rakentamista. Myönteistä näkyvyyttä tarvitaan edelleen koko hevosalan vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Hevosurheilun ja -harrastuksen laajan vaihtoehtojen paletin, persoonallisten hevosien ja ihmisten esille tuominen ovat omiaan herättämään suuren yleisön mielenkiintoa. Markkinointiviestinnän kirjallisuudessa usein käytetyn AIDASS- mallin (Bergström 2009) portaita voidaan soveltaa myös hevosalalle (kuvio 6).

Kuvio 6. Hevosalan kysynnän lisäämiseksi tarvitaan yhteistyötä ja myönteistä näkyvyyttä. Hevosalan yrittäjät markkinoivat ja myyvät omia palveluitaan ja tuotteitaan. Tyytyväisistä asiakkaista tulee viime kädessä koko hevosalan puolestapuhujia. Kuviossa on sovellettu hevosalalle AIDASS-mallia (Attention, Interest, Desire, Action, Satisfaction ja Service), jossa kuvataan portaita kiinnostuksen herättämisestä ostotapahtumaan ja tahoja, jotka voivat vaikuttaa eri portailta.

Hevosalasta tietoisuuden lisäämistä voidaan tehdä myönteisellä näkyvyydellä ja yhteisillä kampanjoilla järjestöjen, yhdistysten ja koulutus- ja tutkimustoiminnan kautta niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Hevosalan yrittäjät markkinoivat omia palveluitaan ja tuotteitaan, jonka myötä varsinainen osto- ja myynti tapahtuu yrittäjän ja asiakkaan välillä. Tyytyväisistä asiakkaista tulee viime kädessä koko hevosalan puolestapuhujia.

Kuva: Anne Friis

Tiivistelmä

Hevosalan yritystoiminta on merkittävä maaseudun elinkeino niin päätösmiehistä kuin sivutoimiehistä harjoitettuna. Suomessa on noin 75 000 hevosta. Hevosalaa koskevien Euroopan laajuisten tutkimusten mukaan 3-10 hevosta työllistää yhden ihmisen.

Hevosala on kasvanut 1990- ja 2000-luvuilla. Hevosalan kehityssuuntien selvittämiseksi tehtiin alan yhteistyönä huhtikuussa 2009 Hevosyrittäjyyskysely, jossa kartoitettiin yrittäjien näkemyksiä toiminnan nykytilanteesta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Kyselyn perusteella hevosalan yritysten toiminta vakiintuu lähitulevaisuudessa ja suunnitelmissa on toiminnan kehittämistä. Vastaajista yli puolella (60 %) on investointiaikeita ja viidesosa (19 %) aikoi laajentaa toimintaansa lähivuosien aikana. Hevosalan yrittäjät kokevat kysyntä- ja kannattavuusnäkymät pääosin myönteisinä.

Hevosalan kasvusuunta ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Kyselyn mukaan yritystoiminnan vähentämistä suunnittelee 17 prosenttia vastaajista, harrastukseen siirtymistä tai toiminnan lopettamista joka kymmenes. Lopettamisen syitä ovat ikääntyminen, sukupolvenvaihdokset, työn raskaus ja terveystyöt.

Hevosalan kasvun ja kehittymisen turvaamiseksi tarvitaan jatkuvaa työtä. Ensisijaisena tavoitteena on, että hevonen voi hyvin ja toiminnan puitteet ovat kunnossa – ammattimaisesti hoidettu, oli kyseessä harrastus- tai yritysmuotoinen talli. Hevosien käyttöön, hoitoon ja jalostukseen liittyvät ratkaisut on tehtävä asiantuntemuksella. Yritystoiminnan arvokkaina erityispiirteinä ovat yrittäjien arvot ja motiivit tehdä työtä hevosten parissa. Hevoset ovat elämäntapa, jota arvostetaan. Heikkoutena on, että yrittäjät kamppailevat usein matalan kannattavuuden kanssa, sillä toiminta sitoo paljon pääomaa investointeihin ja hevosiin. Hevosten ja ihmisten hyvinvointi, kannattavuuden parantaminen, liiketoimintaosaaminen ja asiakaspalvelu ovatkin avainasemassa hevosalan yritysten kehittämiseksi.

Hevosalan tulevaisuutta suunniteltaessa on nähtävä ala kokonaisuutena hevosroduista, käyttömuodoista ja urheilulajeista riippumatta. Hevosalan kysynnän lisääminen, uusien hevostenomistajien ja harrastajien tavoittaminen tarvitsee panostusta. Mitä enemmän hevosten parissa harrastaa ja työskentelee osaavia ihmisiä, sitä turvatumpi on hevosalan tulevaisuus. Harrastajista ja hevosten omistajista tulee tulevaisuuden yrittäjiä ja hevos-
taidot säilyvät.

Pohja hevosalan tulevaisuuden rakentamiselle on olemassa. Kantavana voimana on hevonen: kiinnostus hevoseen pitää hevosten parissa työskentelevät, harrastajat ja omistajat mukana yritys- ja harrastustoiminnassa päivästä ja vuodesta toiseen.

Suomalaisen hevosalan kehittämiseksi on viime vuosien aikana tehty yhteistyötä järjestöjen, yhdistysten sekä koulutus-, neuvonta- ja tutkimusorganisaatioiden kesken. Tämän Katsaus hevosalan yritystoimintaan – raportin on koonnut Hämeen ammattikorkeakoulu Suomen Gallup Elintarvike-tieto Oy:n toteuttaman Hevosityrittäjäyys 2009 -kyselyn pohjalta. Yhteistyössä ovat olleet mukana MTT Hevostalous, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, MTK ry, ProAgria-Keskukset/ ProAgria Uusimaa, Suomen Ravivalmentajat ry, Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry, Hevosopisto Oy ja Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry.

Lähteitä

- Bergström, S. & Leppänen A. 2009. Yrityksen asiakasmarkkinointi. Helsinki.
- Eastwood, S., Riis Jensen, A. & Jordon, A. 2006. Business Management for the Equine Industry. Blackwell Publishing.
- European Pari Mutuel Association. The Economic and Social Contribution of Horseracing in Europe. 2009. www-dokumentti. www.pari-mutuel-europe.org
- Heiskanen, M-L, Klemola, I., Kumpulainen, M. & Kauppinen, P. 2002. Hevostalous – merkitys ja tulevaisuus Suomessa. Hevostietokeskus.
- Kestinmäki, K. 2009. Henkilökohtainen tiedonanto. Suomen Ratsastajainliiton asiakasmäärien kehitys taloustaantumassa.
- Kero, I. Suomen Kengityssepät ry:n jäsenmäärä. Sähköposti 6.11.2009.
- Liljestolpe, C. 2009. The Horse Industry in Europe of Today. Seminaariesitelmä 29.10.2009. EU Equus 2009 – The Future Horse Industry in Rural Areas and Society – seminaari, Uppsala.
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2004. Terve ja hyvinvoiva hevonen-julkaisu.
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA. Lomitus. www-dokumentti. www.mela.fi/Lomitus
- Mahlamäki, M. 2003. Pellolta paanalle ja pussihousumiehistä patiinipoiikkiin. Hevostaloudesta talouden hevoseen. Hevosen ja pelaamisen tarina Hippos-Suomessa. Tampere.
- Matkailun edistämiskeskus MEK 2009. Kansallinen hevosmatkailututkimus 2009. MEK A:165. Helsinki.
- Nummenmaa, M. 2009. Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry:n jäsenmäärä. Sähköposti 24.9.2009.
- Pussinen, S., Korhonen, J., Pölönen, I & Varkia, R. 2007. Kasvava hevosala – hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B-19.
- Pyykkönen, P. & Lehtonen, H. 2006. Maatalouden rakennekehitysnäkymät vuoteen 2013. www-dokumentti. www.smts.fi/esito6/0201.pdf
- Rättyä, J-P. 2009. Puheenvuoro valmentajille. Artikkelit Hevosurheilu-lehdessä 21.10.2009.

- SLU:n julkaisusarja 4/2006. Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006.
- Suomen Hippos ry, tilastot. Hevoskannan kehitys v. 1910–2008. Hevosten tuonti 2001–2008.
- Suomen Hippos ry. Ajatuksia ja ehdotuksia suomenhevosen kehittämistoimintaan 2009–2013. Tulevaisuuden suomenhevonen – esiselvityshankkeen raportti 2008.
- Suomen Hippos ry. Suomenhevosen viestintäsuunnitelma. Tulevaisuuden suomenhevonen – esiselvityshankkeen raportti 2008.
- Teppinen, A. 2009. Henkilökohtainen tiedonanto. ProAgria-keskusten hevostaloutta harjoittavien asiakkaiden lukumäärä.
- Tiilikainen, S. 2004. Hevostalous maatiloilla. MTT:n selvityksiä 67. MTT:n Taloustutkimus. Helsinki.
- Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. [www-dokumentti. www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030542](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030542)

LIITE 1.

Järjestöt, yhdistykset ja kehittämishankkeet

Hevosalan yhteistyö on tiivistynyt viime vuosien aikana. Järjestöt, tutkimus-, koulutus- ja neuvontaorganisaatiot ovat tehneet läheistä yhteistyötä mm. Hevosalan haasteet -työryhmän kautta. Hevosalan kehittämiseksi on käynnissä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman kautta EU-rahoitettuja alueellisia ja valtakunnallisia hankkeita.

Suomen Hippos ry on raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö. Raviurheilu on yksi Suomen suosituimmista urheilulajeista. Ammattilisenssin omaavia ravivalmentajia on 164 henkilöä ja harrastajavalmentajarekisteriin kuuluu yli 7 000 henkilöä. Suomen Hippos hevoskasvatuksen keskusjärjestönä pitää rekisteriä maassamme kasvatettavista hevosroduista.

Suomen Ratsastajainliitto ry:llä, ratsastusurheilun keskusjärjestöllä, on käytössään jäsentallijärjestelmä, jossa tallit on jaettu kolmeen ryhmään: ratsastuskouluihin, harrastetalleihin ja yksityistalleihin. Suomessa toimii (2008) 211 ratsastuskoulua, 49 harrastetallia ja 10 yksityistallia, jotka ovat Suomen Ratsastajainliitto ry:n hyväksymiä ja valvomia.

MTK (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.) on maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien etujärjestö. Toiminnan osana on hevosyrittäjyys, MTK:ssa toimii hevosasiamies.

Suomen Ravivalmentajat ry on päätoimenaan ravivalmennusta harjoittavien yrittäjien edunvalvontajärjestö. Yhdistykseen kuuluu noin 170 jäsentä, joista valtaosa on päätoimisia ravivalmentajia.

Suomen Kengityssepät ry:n tarkoituksena on toimia Suomessa kengitysseppien yhteiselimenä, kohottaa jäsentensä ammattitaitoa, kohottaa kengitysseppien arvostusta, hoitaa kansainvälisiä yhteyksiä, järjestää kengitysseppäkilpailuja ja toimia yhteiselimenä muihin alaan liittyviin yhdistyksiin ja liittoihin. Yhdistykseen kuuluu 175 jäsentä.

Suomen Hevosnomistajien keskusliiton tarkoituksena on valvoa jäsenenä olevien hevosnomistajien yleisiä ja yhteisiä etuja. SHKL:n kuuluu noin 6 500 hevosnomistajaa.

Hevosalan osaamiskeskus – Hippolis ry:n toiminta-ajatuksena on edistää pitkäjänteisesti suomalaisen hevosalan toimintaedellytyksiä olemassa olevaa osaamista ja uutta tietoa hyödyntäen. Tarkoituksena on kehittää alan yrittäjyyttä ja toimintaedellytyksiä, lisätä alan toimijoiden yhteistyötä, verkostoitumista ja edunvalvontaa sekä edistää alan toimintakulttuuria ja kansainvälistymistä.

ProAgria yhtymän toimialana on maaseudun ja maaseutuelinkeinojen kehittämiseen liittyvä neuvonta ja kehitystoiminta. Alueelliset ProAgria Keskuksat tarjoavat neuvontapalveluja mm. hevosalan yritystoimintaan ja rakentamiseen liittyvissä asioissa.

Suomessa on yhteensä 16 alueellista **hevosjalostusliittoa**, joiden keskusjärjestö on Suomen Hippos. hevosjalostusliitot edistävät toiminnallaan hevoskasvatusta ja jalostusta alueellaan ja parantavat hevostalouden tunnettavuutta.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, **MTT/Hevostalous** on hevos tutkimusta ja koulutus- sekä neuvontapalveluja tarjoava tutkimuskeskus Ypäjäällä. MTT tarjoaa neuvontaa ja tietoa hevosten hoidosta, ruokinnasta ja rehuista, talleista ja rakentamisesta, ympäristöstä, lääkinnästä, valmennuksesta ja jalostuksesta.

Hevosopisto Oy yleishyödyllinen osakeyhtiö, joka tarjoaa paitsi ammatillista koulutusta myös kilpailuja ja muita tapahtumia sekä maksullisia palveluita nuorten hevosten koulutuksesta ja alan lyhytkursseista matkailuun.

Valtakunnallinen **Hevosyrittäjä huippukuntoon – koulutushanke hevosyrittäjille 2010–2013** -hankkeen toteuttajana on **Hämeen ammattikorkeakoulu**. Hevosyrittäjille eri puolilla Suomea järjestettävien koulutusten teemoja ovat hevosyrityksen johtaminen ja liiketoiminta, rakentaminen ja tekniikan hyödyntäminen, ympäristöosaaminen ja hevoskasvatus. Koulutusten aihealueista tuotetaan tietomateriaalia internetiin. Koulutushanke lisää yrittäjien osaamista, kilpailukykyä ja palvelun laatua.

Hevostietokeskuksen koko maan kattavassa **Hevosexpertit** -hankkeessa järjestetään hevosalaan liittyvää koulutusta alan asiantuntijoille ja neuvojille. Koulutusaiheita ovat tallirakentaminen, miljöösuunnittelu, eläinterveys ja työterveys, työterveys talleissa työterveyshenkilöstölle ja eri tallityyppien liiketoiminta.